

BN Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subatica, avgust 2026. - Godina XXII - Broj 254 - Cina: 50 dinara

ISSN 1451-2505

9 771451 250009

„Dužionica” u Somboru

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine

National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

BUNJEVAČKI
INFORMATIVNI CENTAR

Novinsko-izdavačka ustanova
„Bunjevački informativni centar”
Redakcija „Bunjevački novina”
i dičijeg lista „Tandrčak”

Telefon: 024/523-505; e-mail: bic@bunjevci.net

Pratite nas i na internetu: www.bunjevci.net

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku

„Spektar”

Radio-televizija Vojvodine, drugi program, nedjeljom od 17,30 sati

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan Velikog prela*

23. februar, *Dan izbora prvog Nacionalnog savita*

15. avgust, *Dan Dužijance*

25. novembar, *Dan Velike narodne skupštine Srba,
Bunjevaca i ostali Slovena*

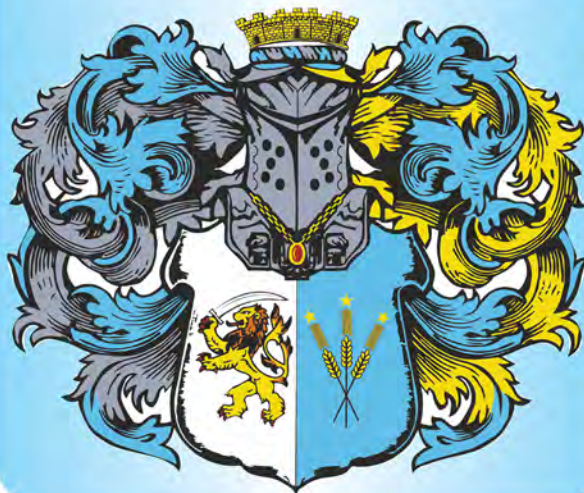
PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBATICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEDO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBATICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR” POMOGLI

MINISTARSTVO
KULTURE
REPUBLIKE
SRBIJE

POKRAJINSKI
SEKRETARIJAT
ZA INFORMACIJE
AUTONOMNE
POKRAJINE
VOJVODINA

Glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina XXII Broj 254

Avgust 2026.

Cina 50 dinara

Izlazi prve nedjelje u mjesecu

Izdavač:

NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI
CENTAR” - Subatica

Osnivač izdavača:

NACIONALNI SAVIT BUNJEVAČKE
NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC”:

Lazarela Marjanov

Nadzorni odbor:

Veljko Vojnić, Ružica Parčetić
i Tamara Babić

Glavni i odgovorni urednik

„Bunjevački novina”:

Nikola Stantić

Redakcija:

Nikola Stantić (novinar i lektor)

Ksenija Stojičić (gradska hronika)

Tamara Babić (kultura)

Miroslav Vojnić Hajduk (kultura i tradicija)

Siniša Tikvicki, Bojan Mihajlović

(on-line izdanje)

Stalni saradnici:

Ana Vojnić Kortmiš, Nikola Ostrogonac,

Eva Kovač Peckai, Tihomir Kujundžić Matković,

Ružica Parčetić, Ivan Katančić

Tehnički urednik:

Nikola Stantić

Fotografija:

Nikola Stantić

Naslovna strana:

„Dužionica” u Somboru

Adresa:

Trg cara Jovana Nenada 15/2,

24000 Subatica

Telefon/fax: 024 523-505

e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:

Rotografika Subatica

Tiraž:

1.000

Dizajn:

Studio Trid Beograd

Distribucija:

„Press international” - Novi Sad,
„Centrosinergija” d.o.o. Novi Beograd

Poštivana čeljadi,

I ovaj broj „Bunjevački novina” donosi teme vezane za rad, za plodove i zafalnost, kako je to već i običaj kad se nalazimo u vrjenu kad je posao oko skidanja roda zita s njiva završen i kad nam priostaje da se zafalimo Bogu na rodu, na podrški, na pomoći na putu da zрно, povireno jesenas zemlji, donese nov plod.

U skladu sa modernim vrjemenom sve pritvorimo u brojke – koliko je rodilo, kako je prinos po jutru, kaka će bit cina, pa zaboravimo i one druge vrjednosti koje se ne mire tonama, dinarima, evrima... Svaki klas koji dočeka da ga vridni risari skinu s njive i pokupe zarno, svaki kriv koji dođe na astal nose u sebi spoj ljudskog truda i Božje milosti. Upravo je u tom susretu rada i vire nastala „Dužijanca”, običaj koji kroz generacije okuplja Bunjevce oko isti vrjednosti.

Ovogodišnje proslave u Čonoplji i Somboru još su jedared pokazale da je poruka „Dužijance” jednako snažna i danas. Velečasni Laslo Hajdu podsitio je na put kojim su Bunjevci stigli u bačku ravnicu – iz hercegovačkog krša doneli su ono najvridnije: tvrdu viru u Boga i ljubav prema zemlji. Znali su, ka-

ko je kazo, da čovik sije, al da Bog daje da raste. Zato su svaka brazda koju je bunjevački paor oro i svaka risarska pisma bili iskrena molitva. Naglasio je i kad se čini da će korov ugušiti ono dobro što smo stvarali, poruka Evanđelja ostaje ista – inat strpljenja i povirenja, jel Božja rič i dobro sime na kraju uvijek pobijdu.

Sličnu misao uputio je i vlč. Josip Štefković – život na zemlji, kazo je, najbolje uči poniznosti. Zemljoradnik mož pripravit njivu, posijati najbolje sime i uložiti sav svoj trud, al ne mož zapovidat ni suncu, ni kiši, ni vrjenu. Uvijek ostaje prostor u kojem čovik mora virovat Bogu. Upravo zato ljudi koji žive od zemlje najbolje razumiju koliko je čovik mali, a koliko je velika Božja dobrota, te da je „Dužijanca” slavlje Božje dobrote.

Prid bunjevačkom zajednicom sad je i centralni događaj ovogodišnje proslave nacionalnog praznika – „Dana Dužijance”, koji će bit obilježen 15. avgusta u Subatici, na blagdan Velike Gospojine, da se pokaže kako jedan narod svoju baštinu mož čuvat s ponosom, a istovremeno podijeliti sa svim ljudima dobre volje, u duhu zajedništva i multikulturalnosti.

Sadržaj

4

Šridstva za BEIC „Ambrozije
Šarčević” i KUD „Aleksandrovo”

5

Vrime je za upis u Poseban
birački spisak

6

Dužijanca na ponos domaćina i
svi gostivi

11-13

Čovik nije gospodar, već sarad-
nik Božiji

14-15

Proslavljena i „Čonopljska
bunjevačka Dužijanca”

18-19

Spojili tradiciju, kreativnost i
druženje

19-20

Slama čuva tradiciju i povezuje
generacije

Strana 4

Strana 6

Strana 11-13

Strana 14-15

Strana 18-19

Strana 19-20

List je upisan u Registar javnih
glasila Agencije za privredne re-
gistre Republike Srbije pod regis-
tarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi
Sad
659.3(=862)

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u mjesecu donese „Bunjevačke novine” pritplatite se na nji.

Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).

Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)

sa naznakom za pritplatu.

Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.

Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

POTPISANI UGOVORI O DODILI SRIDSTAVA IZ BUDŽETSKOG FONDA

Sridstva za BEIC „Ambrozije Šarčević” i KUD „Aleksandrovo”

Ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Demo Beriša** potpisao je posljednjeg dana jula, u Palati Srbije, ugovore s predstavnicima organizacija čiji su programi i projekti podržani na konkursu za dodilu sridstava iz Budžetskog fonda za nacionalne manjine u 2026. godini.

Obezbeđena su sridstva u iznosu od 30.000.000 dinara za programe i projekte iz oblasti kulture koji će doprineti unapređenju, nigovanju i jačanju interkulturalnog dijaloga, tolerancije i razumijevanja između različitih zajednica u R. Srbiji.

Obraćajući se prisutnima, ministar je kazao da Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog ostaje posvećeno stvaranju uslova u kojima će svaka nacionalna zajednica imati mogućnost nigovati svoj jezik, tradiciju, običaje i kulturno naslijeđe.

– **Kultura je prostor u kojem se najbolje pripoznaje bogatstvo naše različitosti. Zato je važno da nastavimo podržavati programe koji čuvaju identitet nacionalni manjina, ali i podstiču saradnju, međusobno upoznavanje i razumijevanje. Samo društvo koje niže svoju raznolikost može biti istinski snažno, stabilno i okrenuto budućnosti** – kazao je ministar.

Istako je da će ministarstvo nastaviti unapređivati saradnju s nacionalnim savetima nacionalni manjina, udruženjima i svim relevantnim akterima, kako bi se kroz konkretne programe i projekte dodatno osnažili kapaciteti za očuvanje kulturnog naslijeđa i razvoj interkulturalnog dijaloga širom Srbije.

Suzana Kujundžić Ostojić i Tihomir Vrbanić

– Naša je obaveza da svim građanima obezbedimo jednake mogućnosti za očuvanje sopstvenog identiteta i aktivno učešće u društvenom životu. Nastavićemo voditi politiku koja povezuje ljude, jača povjerenje i gradi društvo u kojem su različitosti vrijednost, a ne podila – istako je ministar Beriša i zaključio da su upravo ovakvi projekti dokaz da se zajedničkim radom može doprineti većoj toleranciji i međusobnom uvažavanju.

Što se bunjevačke zajednice tiče podržana su dva projekta – Kulturno-umetničko društvo „Aleksandrovo” dobilo je podršku za projekat „Nigovanje i prikaz bunjevačke tradicije kroz rad folklorne sekcije”, dok je Bunjevački edukativni i istraživački centar „Ambrozije Šarčević” podržan na osnovu projekta „Dan Dužijance – multikulturalni program obilježavanja bunjevačkog običaja i nacionalnog praznika bunjevačke nacionalne manjine”.

– U centru našeg projekta

nalazi se u stvari organizacija našeg koncerta kojim ćemo obilježiti za nas velik jubilej – tačno pedeset godina neprikidnog rada. To je za nas velika stvar, ponosni smo što su generacije koje su iznirile ovo kulturno-umetničko društvo bile vizionarski nastrojene, pa su iza sebe ostavile i one koji će doći za njima, a upravo takvi rad, kroz kojeg se ljubav prema folkloru i tradiciji, pa i znanje, prinose na mlađi naraštaj, jeste i jedan od najvažnijih pridulova da se i stigne do brojke kojom se opisiva polak vika postojanja. Kroz svaki naš nastup, pa i svaku probu, trudimo se diti pokazati koje su vrijednosti kulture i tradicije, to radimo kroz folklor, pa i mimo folklor. Ipak, upravo je najveći dio naši aktivnosti baziran oko folkloru, a tu opet posebno mjesto ima nigovanje bunjevačke tradicije. Ponosni smo na svaku priliku kad možemo pokazati kako od bunjevački koreografija, a tek bunjevačku nošnju koja izaziva pažnju da god se

pojavimo – divani Tihomir Vrbanić, pridsidnik KUD „Aleksandrovo”.

Divaneć o projektu koji je podržan s pozicije Budžetskog fonda dr **Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica BEIC „Ambrozije Šarčević”, ističe da je ove godine „Dužijanca” bila u prvom planu.

– **Prijašnji godina smo konkurisali s projektom „Dičije bunjevačko prelo”, a sad smo napravili izuzetak. Morali smo tako, jel su sridstva dobijana za obilježavanje nacionalnog praznika bila izuzetno mala. Često naglasim, to kažem i sad, budžet Nacionalnog savita je deset godina isti, a cine svega su se prominile, a organizacija „Dužijance” svake godine iziskiva sve veća sridstva. Kako bismo tu razliku anulirali, uspijeli smo je primostiti priko ovog projekta. Pripravljamo sve što je potrbino da bi „Dužijanca” bila na nivou kako su to naše Bunjevke i Bunjevci već navikli, al ne samo oni, već i svi drugi koja dolaze na našu proslavu i koji su nam uvijek dobrodošli** – divani dr Kujundžić Ostojić, inače i pridsidnica NSBNM.

Pored ovog, ministar Beriša potpisao je ugovore s predstavnicima organizacija civilnog društva čiji su projekti izabrani na Javnom konkursu „Sprječavanje diskriminacije i nasilja prema Romima”, koji je Ministarstvo raspisalo u cilju pružanja podrške inicijativama usmjerenim na unapređenje položaja romske nacionalne manjine i izgradnju društva zasnovanog na jednakim pravima, međusobnom poštivanju i solidarnosti.

N. S.

PRIDSTOJE IZBORI ZA NACIONALNE SAVITE NACIONALNI MANJINA

Vrime je za upis u Poseban birački spisak

Pripadnike nacionalni manjina u Srbiji ove jeseni očekivaju redovni izbori za članove nacionalni savita nacionalni manjina, institucija koje predstavljaju manjinske zajednice u oblastima obrazovanja, kulture, informisanja i službene upotrebe jezika i pisma. Rič je o petom redovnom izbornom ciklusu od uvođenja neposredni izbora, a izbori će, ko i prithodni godina, bit održani istovremeno za sve nacionalne savite.

Ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Demo Beriša** izjavio je početkom jula da su pripreme za izbore u završnoj fazi i da u njima aktivno učestvuju svi nacionalni saviti. On je navo da je zakonski krajnji rok za raspisivanje izbora 3. novembar, ko i da Ministarstvo sprovodi sve aktivnosti kako bi izborni proces proteko u skladu sa zakonom.

U okviru izjave koju prnose Novinska agencija „Tanjug“ i Radio-

televizija Vojvodine ministar Beriša je uputio poziv pripadnicima nacionalni manjina da se upišu u Poseban birački spisak i iskoriste svoje biračko pravo.

– **Da biste učestvovali na izborima za savite nacionalni zajednica, vi morate bit registrovani u posebni birački spisak. Posebni birački spisak se vodi u Ministarstvu za ljudska i manjin-**

ska prava i društveni dijalog. Te izbore raspisivam ja, kad se stvore svi uslovi – istako je Beriša.

Kako je naglasio, pravo učešća na izborima ima je građani koji su upisani u Poseban birački spisak svoje nacionalne manjine, a tek po ispunjavanju svi zakonski uslova izbori će bit i zvanično raspisani.

Zašto je važan Poseban birački spisak?

Upis u Poseban birački spisak osnovni je uslov da pripadnik nacionalne manjine mož glasat na izborima za svoj nacionalni savit, al i da bude kandidat za člana tog savita. Poseban birački spisak vodi Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, a građani zahtiv za upis mogu podnet u opštinskoj, odnosno varoškoj upravi prema mistu pribivališta el elektronskim putom, kad su za to ispunjeni zakonski uslovi.

Važno je naglasit da upis u Poseban birački spisak ne utiče na biračko pravo na redovnim izborima. Građanin koji se upišu u Pose-

ban birački spisak i dalje ostaje upisan u jedinstveni birački spisak Republike Srbije i brez ikaki ograničenja glasa na izborima za pridsidnika Republike, narodne poslanike, odbornike i drugim izborima. Poseban birački spisak služi isključivo za ostvarivanje prava na izborima za nacionalni savit nacionalne manjine.

Pridstavlja je glas manjinski zajednica

Nacionalni saviti nacionalni manjina pridstavljaju oblik manjinske samouprave. Njeva ovlašćenja odnose se na četiri oblasti od posebnog značaja za očuvanje nacionalnog identiteta – obrazovanje, kulturu, informisanje i službenu upotrebu jezika i pisma. Upravo zbog tog izbori za nacionalne savite pridstavljaje jednu od najvažniji prilika da pripadnici nacionalni zajednica neposredno učestvuju u odlučivanju o pitanjima važnim za očuvanje svog identiteta i razvoj zajednice.

Iz Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog ranije je potvrđeno da će ovogodišnji izbori bit sprovedeni po istim pravilima ko i prithodni izborni ciklus, brez izmina izbornog zakonodavstva. Zbog tog se svim pripadnicima nacionalni manjina koji još nisu upisani u Poseban birački spisak priporučiva da to učine na vrime, kako bi na pridstojećim izborima mogli ostvarit svoje biračko pravo – birat pridstavnike svoje zajednice, al i da, ukoliko ispunjavaje zakonske uslove, budu birani za članove nacionalnog savita. **N. S.**

KAKO SE UPISAT U POSEBAN BIRAČKI SPISAK?

Pripadnici nacionalni manjina koji žele učestvovat na pridstojećim izborima za nacionalne savite potribno je da budu upisani u Poseban birački spisak svoje nacionalne manjine. Upis se vrši isključivo na lični zahtiv, a svaki građanin mož bit upisan samo u jedan poseban birački spisak.

Zahtiv za upis podnosi se opštinskoj, odnosno varoškoj upravi prema mistu pribivališta, nuz važeći identifikacioni dokument. Građani koji posiduju kvalifikovani elektronski serti-

fikat zahtiv mogu podnet i elektronskim putom priko portala eUprava.

Nakon podnošenja zahtiva, nadležni organ proverava da li podnosilac ispunjava opšte uslove za sticanje biračkog prava i donosi rišenje o upisu u Poseban birački spisak. Građani u svakom trenutku mogu proverit da li su upisani u Poseban birački spisak putom zvanične internet aplikacije Ministarstva, a ukoliko uoče nepravilnosti mogu podnet zahtiv za izminu, dopunu el ispravku podataka.

U TOKU SU POSLIDNJE PRIPREME ZA OBILUŽAVANJE NACIONALNOG PRAZNIKA BUNJEVACA

Dužijanca na ponos domaćina i svi gostivi

Jedan od četiri nacionalna praznika Bunjevaca je – Dan Dužijance. Obiman program koji je počeo još blagoslovom žita na dan Svetog Marka samo potvrđiva koliko je bunjevačkoj zajednici važno nigovanje dužijance, i koliko je ovaj narod vezan za obradu zemlje i ubiranje plodova, nuz zafalnost Bogu na pomoći.

Ovogodišnja centralna proslava Dana Dužijance biće, ko i svi prijašnji godina, održana 15. avgusta, na Veliku Gospojinu. U toku su završne pripreme za centralnu proslavu, ko i za još nekoliko programa koji su uključeni u obilježavanje nacionalnog praznika. Prvo slidi „Radionica pravljenja kadgodšnjeg kruva” na Salašu „Kovač” u Maloj Bosni 12. avgusta.

– Radionica za pravljenje kadgodšnjeg kruva je nov program u ovoj godini, a ona je proistekla od izložbe somuna koju pravimo već desetak godina unatrag. Ispostavilo se da taki kruk uglavnom znaju praviti starije žene, a da bi to znanje prineli s kolina na kolina, pravimo ovu radionica. Kadgod se to znanje prinosilo u porodicima, mater bi učila ćer, majka bi učila unuku, a sad se čini da smo priskočili jednu el dvi generacije. Zato i koristimo priliku da ovo znanje prinesemo na mlade žene, ko što smo radili i kroz ris, s idejom da mladi nauče. Jel, jedno je vidit kako se to radi, el pročitat, a sasvim je drugo kad ti sam probaš, vidiš šta znaš, a šta ne znaš i kroz praksu naučiš. Dan kasnije, u Vestibilu

Varoške kuće biće održana izložba, al i pridstavljanje bandaša i bandašice koji ove godine dolaze iz KUD „Aleksandrovo” – pripovida dr Suzana Kujundžić Ostojić, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

Radionica će, kako dodaje naša sagovornica, imat dva dila. U jednom će fokus bit na zakuvavanju tista, na svim fazama, a divaniće se i o raspodili poslova na salašu – i taj element je zanimljivo posmatrat u etnološkom smislu. Druga faza je pečenje kruva u krušnoj peći.

– Na jednom salašu smo prošli krušnu peć, obnovili je, sre-

dili kako triba i naša Marija Bošnjak će bit zadužena za sam čin pečenja. Naravno, kad kruk bude pečen, jednog ćemo i koštati da vidimo kako je uspio. Kruk ćemo ove godine peć od današnjeg brašna, još nemamo zadosta od sorte bankut. Nakon risa smo ovrli žito i od 9 kila posijanog bankuta, dobili smo 90 kila, i to ćemo slideće godine sijati, kako bi jednog dana imali i kruk od brašna na osnovu žita sorte bankut.

Najsvečaniji čin biće svakako centralna proslava na Veliku Gospojinu, u subatu, 15. avgusta.

– Našu proslavu počinjemo,

kako je to i red, svetom misom zafalnicom u Crkvi Uzvišenja Svetog Križa u Subatici, di će bit posvećen kruk od novog žita.

Nakon mise koja počinje u 18 sati, naredni čin programa biće održan u centru Subatice. Svečana povorka sastavljena od učesnika i gostivi kreće od „Bunjevačke matice” od 20 sati.

– Povorka ide kroz centar Subatice, priko Korzoa do Trga slobode i Trga republike, potom polažemo vinac na spomen-bistu Blašku Rajiću, a program na bini kreće od 20,30 sati. Program smo koncipirali na osnovu dešavanja od protekli godina. Dok traje program na bini, biće organizovana i gastronomska ponuda, imaćemo štogod od tradicionalni ila i kolača, biće tu i „bunjevačko pivo” koje se sve više traži. Program će bit u skladu s ranijim, držimo se jednog dobrog recepta da donesemo lipe i okretne igre, vezane za Bunjevce, al i druge narode koji s nama žive zajedno na ovim prostorima.

Što se učesnika tiče, očekiva se nastup folkloraca iz Kulturnoumitničkog društva železničara „Bratstvo”, Kulturnoumitničkog društva „Aleksandrovo”, Kulturnoumitničkog društva „Mladost 1947”, te folklorne sekcije Bunjevačkog kulturnog udruženja „Neven” iz Kačmara.

– Program će, virujem, bit zanimljiv, atraktivan i lip! – dodaje na kraju pridsidnica NSBNM.

N. S.

SUBATICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA JUL

Održana 16. redovna sidnica Skupštine varoši Subatice

U Velikoj vićnici Varoške kuće u četvrtak, 2. jula, održana je 16. redovna sidnica Skupštine varoši, na kojoj su odbornici odlučivali o 47 tačaka dnevnog reda. Prva tačka bila je donošenje Odluke o konsolidovanom završnom računu Varoši Subatice za 2025. godinu.

Prema konsolidovanom završnom računu u periodu januar-december 2025. godinu, u budžetu Varoši bilo je 9,8 milijardi dinara, što predstavlja skoro 96 odsto planiranog obima za 2025. godinu, istako je **Daniel Đivanović**, pridsidnik Skupštine Varoši Subatice:

– Ukupni tekući prihodi budžeta ostvareni su u visini od 9,3 milijarde dinara, što je 96 odsto ostvarenja u odnosu na godišnji plan. Od tekućih prihoda najznačajniji su prihodi od poreza na dohodak, koji u ukupnim ostvarenim prihodima budžeta učestvuju sa 50 odsto, a kojeg su ostvareni u visini od skoro pet milijardi dinara, što je skoro 96 odsto od godišnjeg plana. Prihodi od poreza na imovinu ostvareni su u iznosu 1,8 milijardi dinara što je skoro 83 odsto godišnjeg plana, a prihodi donacija od međunarodnih organizacija ostvareni su u visini 88 miliona dinara, što je 94 odsto od godišnjeg plana. Prihodi od transfera evidentirani su u iznosu 1.550.150.000 dinara i to – od Ministarstva unutrašnji poslova za unapređenje bezbednosti saobraćaja na putovima, Ministarstva zaštite životne sridine za sanaciju i rekultivaciju nesanitarne deponije „Aleksandrovačka bara“, Ministarstva privrede za izgradnju magistralnog vodovoda Subatica-Tavankut, Pokrajinskog sekretarijata za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo za uređenje atarski putova u Subatici, Kraljovom Brigu, Čantaviru, Bajmaku i Tavankutu, Ministarstva prosvite, nešto više od 82 miliona dinara, za četvoročasovni pripremni pridškulski program pridškulske ustanove, Ministarstva rudarstva i energetike za program energetske sanacije porodični kuća i stanova, Pokrajinskog sekretarijata za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo nešto više od 13 miliona dinara za izvođenje radova na izgradnji kanalizacije u ulicama Dinka Zlatarića i Ptujaska u Subatici, osam miliona dinara za izgradnju kolovoza u Ulici Ferenc Mora i skoro 10 miliona dinara za izgradnju kolovoza u Ulici Rigo. Prihodi od imovine ostvareni su u iznosu 382 miliona dinara, što je 70 odsto od godišnjeg plana. Od ukupno raspoloživi sridstava budžeta u 2025. godini utrošeno je 8,9 milijardi dinara, odnosno 91 odsto raspoloživi sridstava.

Kako je istako **Veljko Vojnić**, pridsidnik odborničke grupe „Aleksandar Vučić – Subatica sutra“, izuzetno je zadovoljan budžetom:

– Što se budžeta tiče vidili ste da je revizor kazo da je budžet prezentovan u skladu sa zakonom, da je sve ono što je bilo bitno za prezentaciju kako se upravlja sa novcima urađeno u skladu sa zakonom i da tu nema nikakvih primedbi. Njegovo izvršenje od 96 posto govori da je perfektno sprovedeno, da je gradonačelnik, koji je jedini ovlašćen da raspolaže sridstvima budžeta, uradio to u skladu sa zakonom, i da su organi u Varškoj upravi odradili svoj posao u skladu s planovima budžeta, i mi smo zdravo zadovoljni zbog tog.

Na dnevnom redu izmed ostalog su se našle i Odluke o izradi plana generalne regulacije 5, za severni dio zone „Palić“ i dio zone „Radanovac“ u Subatici, i pridlog Odluke o izradi Plana detaljne regulacije za sektorski centar Misne zajednice „Zorka“ nuz ul. Proleterski brigada. Odbornici su odlučivali i o donošenju Odluke o pokrećanju postupka likvidacije Jav-

nog priduzeća za privoz putnika u varoškom i prigradskom saobraćaju „Subatica – trans“ Subatica.

Prema ovoj odluci, pridjen kilometar će bit skuplji, al kako je **Radoslav Vukelić**, sekretar Sekretarijata za energetiku i saobraćaj objasnio, to neće uticati na cinu autobuski karata:

– Nova cina, koja je pridlog novog aneksa ugovora o javno-privatnom partnerstvu, će bit teret budžeta Varoši. Naime, na osnovu sami parametara, tačnije elemenata koji utiču na formiranje cine privoza po kilometru u javnom gradskom i prigradskom privozu, definisano je da su to lični dohodak, rast cine goriva, a i inflacija utiče u određenom procentu, ko i kurs evra. U skladu sa tim, parametri različito procentualno utiču, i ukoliko dođe do njegovog pomeranja od tri i više posto, kad se u zbiru uzme po metodologiji, tad su stvoreni uslovi da se izvrši korekcija cina. U ovom slučaju je rast oko 12,45 procenata, i u skladu sa tim će se korigovat cina po kilometru, što se, opet ponavljam, neće odraziti na cinu karata prema građanima, nit će se povećat cina usluga za građane, već će se isključivo iz varškog budžeta servisirati obaveze.

Odbornici su raspravljali i o pridlogu Odluke o dopuni Odluke o misnim zajednicama na teritoriji varoši radi stvaranja uslova za kontinuirano funkcionisanje misni zajednica na teritoriji varoši Subatice.

Luka Vućinac, odbornik Zeleno-livog fronta prokomentarisao je ovu odluku:

– Ti ljudi su brez mandata potpisivali dokumenta koje ne smiju potpisivat. I nji smo obavistili da to ne smiju radit. Oni su nastavili to radit, i mi smo podneli krivičnu prijavu protiv nji. Koliko znam, u nikim misnim zajednicama pridsidnici više nisu ni živi. Sad uzmite u obzir da kogod treba nastaviti obavljat funkciju, a nije med živima. Uzmite u obzir da su izbori održani prija sedam godina. Svašta se mož prominit za sedam godina. Mi sad imamo situaciju di se legalizacijom ti dužnosti pokušavaju braniti ti ljudi u misnim zajednicama. Tu je problem tužilaštvo koje nije odreagovalo na vrime i sad je ovo kupovina vrimenta, zakonska, da se kadgod u budućnosti, moždar, raspišu izbori. Al, ko nam garantuje? Tribalo bi da to čini zakon, al ako zakon već ne garantuje, onda je to usmena rič pridsidnika Skupštine, što je šokantno da se uopšte dešava u ovoj varoši.

Da zakon nije prikršen smatra Veljko Vojnić, pridsidnik odborničke grupe „Aleksandar Vučić – Subatica sutra“:

– Misne zajednice su ustvari samo kancelarije za prikupljanje informacija od varošćana s terena koje prinose dalje u razmatranje priko određeni organa i ti se problemi rišavaju. Da zaključim, misne zajednice nemaje nika značajna sridstva, imaje samo za sopstveno funkcionisanje da bi mogli direktno da učestvuju u rišavanju problema varošćana i nemaje ta ovlašćenja. To je čisto administrativno-birokratski organ kojeg formira Skupština varoši i mož određivat, produžavat, skraćivat mandate sve u skladu sa zakonom, i jedina je ovlašćena i legalno opunomoćena da to radi.

Na dnevnom redu poslednje Skupštine našla se i Odluka o dodili zvanja „Počasni građanin“ i priznanja „Pro urbe“. Zvanje Počasni građanin ove godine biće dodijeljeno novinaru Ištvanu Benčiku, a ovogodišnji dobitnici priznanja „Pro Urbe“ su Vatrogasno-spasilački bataljon Subatica, Kulturno-umitničko društvo železničara „Bratstvo“ i majstor narodne umitnosti **Valerija Šebek**.

Obiluzen 4. jul, Dan borca

Polaganjem vinaca kod spomenika na Trgu žrtava fašizma i kod spomenika „Njevoj vjernosti“ obiluzen je 4. jul – Dan borca. Kako je ovim povodom podnio pridosnik subatickog SUBNOR-a **Aleksandar Toković**, ove godine navršava se 85 godina od odluke o podizanju opštenarodnog ustanka protiv fašizma, koja je doneta 4. jula 1941. godine u kući porodice Ribnikar u Beogradu:

– Naša uloga je da uvijek obiluzavamo ovaj datum, da se prisicamo, da odajemo pocast svim borcima koji su dali svoje zivote za našu slobodu. Mlade generacije moraje baštinit ovu vridnost, vrijeme se minjaje, politike se minjaje, al jedno je cigurno, da je naša zemlja uvijek vodila ratove za oslobođenje na svijtloj strani istorije i možemo se podicit u odnosu na sve zemlje u okruženju da smo uvijek bili na pravoj strani, na strani slobode.

Vince na spomenik na Trgu žrtava fašizma i spomenik „Njevoj vjernosti“ položili su pridosnici Varoši Subatice, SUBNOR-a, pridosnici Severno-bačkog upravnog okruga, ko i brojni borački organizacija i udruženja.

Ambasador Italije u positi Subatici

Gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić** sasto se u Zelenoj sali Varoške kuće s ambasadorom Italije u Republici Srbiji **Lukom Gorijem**. Kako je gradonačelnik ovim povodom istako, u pitanju je drugi susret s ambasadorom Italije tokom svog mandata. Prva prilika za konkretne divane bila je 2022. godine kada je ambasador zajedno s gradonačelnikom učestvovala na „Danu otvoreni vrata italijanske privrede“:

– Posebno sam ponosan na bitisanje italijanski kompanija, banaka, osiguravajući društava na teritoriji varoši Subatice, pa cu vas i podnit da u okviru Slobodne zone Subatica dejuvuju med dvanaest i dvi italijanske kompanije, „Plastik Kam ist“ i kompanija „Zoppas Industries“, a što se tice Privredne zone Mali Bajmak tu nam je kompanija „Gordon“, koja svoje poslovanje ne obavlja u režimu Slobodne zone Subatica. Na području varoši Subatice posluje, takođe, i kompanija „Ondaplast Balkan“, ko i priduzeće „Elektroremont“ DOO. Posebno sam ponosan na postojanje Italijanskog kulturnog centa „Piazza Italia“, koji je formiran 14. septembra 2015. godine. Posli Beograda i Novog Sada, Subatica je treća varoš u Srbiji u kojoj postoji Italijanski kulturni centar. Ukupna robna razmina priduzeća Regionalne privredne komore Severno-bačkog upravnog okruga s italijanskim kompanijama u 2025. godini iznosila je 207 miliona dolara, od čega je izvoz 116,8 miliona dolara, a uvoz 90,2 miliona dolara. To Italiju svrstava u top pet zemalja kada je rič o saradnji s varoši Subatice, iza Nemačke i Mađarske, a ispid Austrije i Kine.

Ambasador Italije u Srbiji, Luka Gori izrazio je zafalnost na srdačnom prijemu i naglasio da je izuzetno zadovoljan spremnošću lokalne samouprave i gradonačelnika za saradnju:

– Radimo zdravo tušta na ekonomskoj saradnji izmed Italije i Srbije. Prošle godine smo prišli pet milijardi evra međusobne saradnje, što je jedan zdravo bitan rezultat. Ko što želimo razvijat ekonomsko partnerstvo, tako isto želimo razvijat i kulturno partnerstvo izmed Italije i Srbije. Želimo da Italijanski kulturni centar „Piazza Italia“ postane misto potpune saradnje izmed Italije i Srbije. Učinili smo da ovaj centar dobije i sertifikat za međunarodno priznate ispite za italijanski jezik, što je zdravo važno, posebno zato što u Subatici postoji velik interes za učenje italijanskog jezika. Znamo da ima jedna škola

u kojoj se uči italijanski ko drugi strani jezik, a isto tako da se uči i u Gimnaziji.

Priliku dočekat i ugostit ambasadora Italije u Zelenoj Sali Varoške kuće pored gradonačelnika Subatice, imali su i pomoćnik gradonačelnika **Srđan Samardžić** i varoška menadžerka **Zagorka Panić**.

O značaju hraniteljstva na međunarodnoj konferenciji

U Velikoj vićnici Varoške kuće u utorak, 7. jula, održana je međunarodna konferencija pod nazivom „Hraniteljstvo juče, danas i sutra“. Kako je direktorica lokalnog Centra za porodični smištaj i usvojenje **Dragana Kilibarda** kazala, potriba za hraniteljskim porodicama i dalje je velika:

– Uvijek je neophodno više, velik je broj zahtiva koji stižu iz cile Srbije za smištajem i zbog toga je inicirana ova promocija hraniteljstva da bi ubuduće kroz medije i promociju uspili podignit svijst kod ljudi da je ovo jedan od zdravo humani poslova da to tako nazovem. Oni se bave alternativnom brigom o dci. Dica na njevom smištaju su privremeno, tako da uvijek je potriban veći broj hraniteljski porodica.

Kako je Kilibarda dodala u pitanju su humane osobe velikog srca:

– To su osobe koje su spremne u svoj dom primit dite brez adekvatne roditeljske brige. Tako da samim tim čim su podneli zahtiv oni su već digod pokazali svoju humanost. Ovom prilikom bi se zafalila svim hraniteljskim porodicama, slobodno možem kazat za nji da su oni tihi heroji.

Na organizovanoj konferenciji prisutnima se obratio i gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić**:

– Današnje okupljanje pridosavlja priliku da zajedno sagledamo put koje je hraniteljstvo prošlo kroz vreme, da divanimo o izazovima sa kojima se suočavamo, al i da promišljamo o budućnosti sistema zaštite dice i porodice u našoj zajednici i u društvu. Hraniteljstvo ko što znate nije samo oblik socijalne zaštite ono je izraz humanosti, solidarnosti i duboke posvećenosti pružanju ljubavi, cigurnosti i podrške dci kojoj je to najpotribnije.

Konferencija je organizovana u okviru projekta „Hraniteljstvo minja život – promocija hraniteljstva i međunarodna konferencija“, koji pod pokroviteljstvom Varoši Subatice zajednički sprovode Centar za porodični smištaj i usvojenje Subatice, Centar za socijalni rad Varoši Subatice i Udruženje „Svi smo jednaki“.

Značajno infrastrukturno ulaganje u okviru projekta „OPTI BIKE 3“

Varoš Subatica, u saradnji s partnerom iz Mađarske, Varoši Tompom, realizuje projekat Zajednički razvoj prikograničnog biciglističkog turizma duž EuroVelo 13, odnosno projekat „OPTI-BIKE 3“ koji pridosavlja nastavak prithodno uspišno realizovani IPA projekata „OPTI-BIKE 1“ i „OPTI-BIKE 2“, u okviru Programa prikogranične saradnje Interreg–IPA Mađarska–Srbija. Vodeći korisnik je Varoš Subatica, dok je prvi projektni partner Varoš Tompa.

U ponediljak, 13. jula, u Kraljevom Brigu počeli su završni radovi na postavljanju habajućeg sloja novoizgrađene biciglističke staze u dužini od 1.757 metara od već izgrađene dionice realizovane u okviru projekata „OPTI-BIKE 1“ i „OPTI-BIKE 2“ do Beogradske ulice. Ovim povodom održana je konferencija za novinare kojoj je prisustvovala zaminica gradonačelnika Subatice **Čila Goli**:

– Značaj je višestruk. Jedan je razvoj biciklistički staza, odnosno ove vrste infrastrukture. Primetili smo povećan broj turista koji dola-

ze iz pograničnog regiona, iz Kiškunhalaša, Tompe, Ašothaloma i drugi mista. Tako da očigledan je razvoj turizma odnosno povećanje broja posita, a sa druge strane izuzetno je važno i sa aspekta ruralnog razvoja, jel najveći dio ovi biciglistički staza se projektuje i izvodi u ruralnim sridinama.

Kako je dodao **Akoš Ujhelji** narodni poslanik i menadžer projekta „OPTI-BIKE 3“, ovi projekti će unaprediti bezbednost na putovima, al i olakšat svakodnevni život mištana:

– U okviru „OPTI-BIKE 1“ projekta pored izgradnje biciglističke staze izradili smo projektno-tehničku dokumentaciju za izgradnju 20 kilometara biciklističke staze i zafaljujuć tome smo uspili završiti projekat „OPTI-BIKE 2“ i eto sad smo tu kod realizacije projekta „OPTI-BIKE 3“. Od Evropske unije dobićemo 1,2 miliona evra, na ime donacije, varoš Subatica za ovaj projekat je tribala izdvojiti 15 posto, međutim, građane Subatice ovaj projekat neće koštati nijedan dinar, jel smo aplicirali kod Pokrajinske Vlade koja je refinansirala naše sopstveno učešće.

O značaju projekata divanio je i pridsidnik Savita Misne zajednice Kraljov Brig **Robert Katona**:

– Lokalno stanovništvo uglavnom koristi bicigle, dica idu u škulu, i sad možmo kazat da kada se ovaj projekat završi imaćemo 10 kilometara biciglistički staza ode u Kraljovom Brigu.

Prema planu, kako nadležni ističu, ovaj dio investicije će bit realizovan do kraja avgusta, a cio projekat do kraja slideće godine.

Održana svečanost „Pod kupolom zavičaja“

U porti Hrama Svetog arhiđakona Stefana na Kelebiji, za dane vikenda 18. i 19. jula, održana je tradicionalna manifestacija Petrovdanske crkveno-narodne svečanosti „Pod kupolom zavičaja“, osmi put, u organizaciji Zavičajne zajednice „Republika Srpska“ Subatica.

Kako je istako **Milorad Čopić**, pridsidnik Zavičajne zajednice „Republika Srpska“ Subatica, nuz bogat kulturno-umetnički i sportski program ovogodišnja manifestacija akcenat je metnila na dicu, i dodo zašto je baš ova lokacija izabrana za svečanost:

– Sveti Stefan je krsna slava Zavičajne zajednice „Republika Srpska“ i taj svetac je vezan za Dan Republike Srpske tako da to kod nas izaziva posebne emocije i poseban doživljaj. Ove godine pored tog što smo se odlučili da sve organizujemo u okviru crkve jer želimo na jednom mistu da spojimo viru i tradiciju, zavičaj, porodicu i dicu, ove godine odlučili smo da akcenat stavimo na dicu. Mi stalno govorimo da želimo čuvati tradiciju i običaje i prinositi na mlade, a svake godine se samo mi stariji okupljamo. Ove godine smo akcenat metnili na nji i sve je za nji pripravljen, i sportski i kulturni dan posvećen je njima. Podili smo dicu u tri uzrasne kategorije i za nji su organizovane tradicionalne narodne discipline ko što su bacanje kamena s ramena, navlačenje štrange, skok udalj iz mista, skok uvis iz mista, pretezanje štapa, skakanje u džakovima, a takođe i turnir u malom fudbalu i odbojki. Za odrasle tu je turnir u boćanju.

Protojerej **Dragan Stokin** istako je kako crkva blagosilja društvo i upućiva društvo da triba da se organizuje tako da dica imaju zdrav način da se zabave i oganizuju u aktivnostima koje nisu atak na život:

– Crkva ode pomaže udruženju da kultivise društvo, svi ti tereni nisu posvećeni i pridodređeni samo srpskoj dici, tamo mož doć ko god želi. Svesni smo sridine u kojoj živimo. Triba da kultivisemo dicu onako kako je crkva uvik kultivisala kroz vikove naraštaje naši prida-ka.

Program Petrovdanski crkveno-narodni svečanosti počo je u subatu, 18. jula, večernjim bogoslužjenjom, posli čega je prikazan dokumentarni film autora **Save Samardžića**. Sav prikupljeni prihod sa manifestacije biće doniran za uređenje Hrama Svetog arhiđakona Stefana na Kelebiji.

„Dani Nikole Tesle u Subatici“

Povodom Dana Udruženja i 170. godišnjice rođenja Nikole Tesle Udruženje Ličana „Lika“ Subatica organizovalo je po trinaesti put međunarodnu manifestaciju „Dani Nikole Tesle u Subatici“. Manifestacija je počela 3. jula u Velikoj vićnici Varoške kuće kulturno-umetničkim programom, prigodnom tribinom, prikazom filma i kvizom. Program je nastavljen 10. jula Izložbom automobila na električni pogon u Segedinu, a potom u Morahalomu. Centralni događaj manifestacije bio je održan 11. jula na Vodicama.

Istog dana ispid Varoške kuće pridstavljena je Izložba električni automobila i infrastrukture za iste, istako je **Miloš Borjan**, pridsidnik Udruženja organizatora:

– Drugi dio manifestacije odvija se na Vodicama, u okviru te manifestacije imamo trčanje za dicu, a ove godine dodali smo i jedan dio aktivnosti, to je trčanje na 1700 metara u čast rođenja Nikole Tesle. Nazvali smo je „Inspirativna trka mladosti“. Pored tog imamo skakanje u džaku i nošenje jajeta u kašiki. S nama su svake godine Voj-ska, Crveni križ, Hitna pomoć. Gledamo našu manifestaciju pripravit prija svega dici, pa smo ove godine obezbedili i diće animatore. Za odrasle tu je boćanje, Izložba inovatora...

Ko i prithodni godina i ovogodišnji događaj pratila je Izložba domaći proizvoda i rukotvorina.

33. izdanje Festivala evropskog filma Palić

Ovogodišnje, 33. izdanje Festivala evropskog filma Palić svečano je otvoreno na Litnjoj pozornici Palić u subatu, 18. jula. Publika je do 22. jula imala priliku pogledat filmska ostvarenja raspoređena u 15 festivalski programa.

Kako je prija svečanog otvaranja festivala kazo **Miroslav Mogorović**, programski direktor Festivala, iako je prid publikom skraćeno izdanje, sačuvan je pripoznatljiv okvir Festivala:

– Budućnost je svitla, a sadašnjost je ovaka kaka je. Imamo jedno skraćemo izdanje Festivala u programskom smislu, uzrokovano budžetom i situacijom koja nas je ko taka jednostavno dovela do tog da pokušamo sačuvati identičan okviru, u čemu smo i uspili.

Kratku retrospektivu od prvi dana održavanja festivala i izazovni vrimena, napravio je **Radoslav Zelenović**, osnivač ovog Festivala:

– Ajd što smo počeli u vrima sankcija, imali smo i bombardovanje, al nikad nismo dozvolili da Festivala nema. Bilo ga je i prošle, a ima ga i ove godine, ko što znate u skraćenom obliku zbog stvarno ozbiljni razloga ko što su finansije. Ono što nikad, kad je pravljen nov Festival nije dolazilo u pitanje da mož bit ugroženo su program i publika. To je pridfestivalski, festivalski program, 140 filmova, to je 15 programa, to je za svaki film iz glavnog programa reditelj, glumac el kogod, tako da mi nismo sveli Festival na puko prikazivanje, već smo uvik imali ljude koji su nam pomogli pogotovo na početku da bolje svatimo kinematografiju iz zemalja iz koji dolaze.

Ilija Tatić, izvršni producent Festivala, istako je uoči Festivala da se okolnosti na globalnom nivou minjaje, al da se gleda kakogod ić u susrit njim.

– Brez obzira koliko je uvijek stresno praviti niki događaj ovi gabarita, mi ga zaista dočekivamo sa jednim dobrim raspoloženjem, radujemo se što ćemo se ponovo susresti s umitnicima, s publikom na Litnjoj pozornici i na drugim lokacijama i zaista nadamo se jednom dobrom Festivalu.

Na otvaranju je uručena nagrada „Aleksandar Lifka” za izuzetan doprinos evropskoj kinematografiji mađarskom reditelju **Kornelu Mundrucu** u kategoriji inostrani stvaralaca. Nagradu mu je uručio **Nikolaj Nikitin**, selektor Glavnog takmičarskog programa.

– Na niki način odrasto sam zajedno s ovim Festivalom. Moji prvi filmovi prikazivani su upravo ode, i uvijek mu se rado vraćam – kazao je Mundruco prilikom priuzimanja nagrade i dodo:

– Ovo misto mi znači zdravo tušta i zafalan sam što sam ode na Paliću. Zafalan Miši Mogoroviću i gospodinu Nikitinu, jel kad sam ode na Paliću dobijam jednu posebnu energiju koja mi tušta znači.

Po svršetku svečane ceremonije, publika je imala priliku pogledat film „Ah ta praznina, ta strašna praznina” reditelja **Simona Verhove**na.

U ponedjeljak, 20. jula, na Litnjoj pozornici Palić, nagrada Festivala evropskog filma Palić „Underground Spirit” uručena je filmskoj rediteljki i umitnici **Heleni Vitman**. Ova nagrada dodijeljena se za izuzetan rad na polju nezavisnog filma i jedinstvenu autorsku poetiku izgrađenu van glavni tokova filmske industrije. Nagradu Heleni Vitman uručio je Ilija Tatić, izvršni producent Festivala. Svečanom ceremonijom dodile festivalski priznanja najboljim ovogodišnjim evropskim ostvarenjima, nagrade „Aleksandar Lifka” reditelju, scenaristi i glumcu **Radošu Bajiću**, ko i projekcijom filma „Čuvar ikone Svetog Đorđa” **Jelene Bajić Jočić**, u sridu, 22. jula, na Litnjoj pozornici na Paliću zatvoren je 33. Festival evropskog filma Palić.

Radoš Bajić se zafalio Savitu Festivala evropskog filma Palić na dodili ovog velikog profesionalnog priznanja:

– Samim uvidom u to ko je do sad dobio ovu nagradu, ostaje mi da virujem da sam dostojan ovog priznanja. U mojoj profesionalnoj riznici satisfakcije za 50 godina rada na filmu, ova nagrada će imat poseban značaj.

Žiri takmičarskog programa „Paralele i sudari” dodilio je specijalno priznanje filmu „Mlični zubi” **Mihaja Minkana**, dok je za najbolji film u ovoj selekciji proglašeno ostvarenje „Reci mi šta osićeš” **Lukaša Rondude**. Nagradu FIPRESCI za najbolji film Glavnog takmičarskog programa dobio je film „Ko kod kuće” reditelja **Gabora Holtaija**. Žiri Glavnog takmičarskog programa dodilio je specijalno priznanje za originalnost nemačkom filmu „Nesrična majka” rediteljke **Suzane Hajnrih**. Specijalno priznanje dobio je film „Elenina promina” Stefanosa Civopulosa. Nagrada Palički toranj za najbolju režiju dodijeljena je Simonu Ferhevenu za film „Ah, ta praznina, ta strašna praznina”. Dobitnik Zlatnog tornja za najbolji film u Glavnom takmičarskom programu festivala je ostvarenje „Nino u raju” reditelja **Lorana Mikelija**. Gorki List nagrada publike 33. Festivala evropskog filma Palić dodijeljena je filmu „Ah, ta praznina, ta strašna praznina”, koji je prikazan u okviru Glavnog takmičarskog programa. Žiri takmičarskog programa „Paralele i sudari” dodilio je specijalno priznanje filmu „Mlični zubi” **Mihaja Minkana**, dok je za najbolji film u ovoj selekciji proglašeno ostvarenje „Reci mi šta osićeš” **Lukaša Rondude**.

Festival evropskog filma Palić tradicionalno podržavaju Ministarstvo kulture Republike Srbije, Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose s virskim zajednicama, Varoš Subatica, Evropska unija kroz program Kreativna Evropa MEDIA, ko i mnogobrojni prijatelji i medijski partneri.

Ulična akcija povodom Dana borbe protiv trgovine ljudima

Na Svitski dan borbe protiv trgovine ljudima, 30. jula, Varoška organizacija Crvenog križa organizovala je uličnu akciju u centru varoši kod dičijeg sigrališta s ciljom informisanja varošćana, a naročito dice, o značaju prevencije i skrećanja pažnje na ovaj aktuelni problem.

Kako je ovom prilikom istakla **Đendi Seleši**, koordinatorka Lokalnog tima za borbu protiv trgovine ljudima, informisan građanin je najbolje zaštićen građanin:

– Cilj organizovanja svi naši aktivnosti i rada Lokalnog tima za borbu protiv trgovine ljudima jeste da se obezbedi ne samo adekvatno reagovanje kad se nasilje desi, kad se trgovina ljudima desi, ovaj nateži oblik kršenja prava, već da se i radi na preventivi i učini sve da do ovaki oblika nasilja u našem okruženju ne dođe. Subatica je pogranična i tranzitna varoš. To znači da su naša zajednica i naši sugrađani izloženi povećanom pritisku trgovine ljudima, to znači da jednostavno svako od nas u određenom trenutku mož postat žrtva eksploatacije, brez obzira na pol, starost, društveni status. Zato danas šaljemo poruku svim građanima da budu pažljivi i informisani.

Kako je kazala volonterka Crvenog križa **Sara Nikolić**, tokom cile godine realizuju se edukativno-preventivne radionice za dicu i odrasle:

– To realizujemo kroz radionice „Miša i Maša”, likove koji su se našli u šest situacija, i mi s dicom prolazimo kroz ti šest situacija. Učimo ji kako pripoznat rizične situacije, kako da se od ti situacija zaštite. Uvijek apelujemo na to da je najvažnije da obaviste roditelje, kako bi se zaštitili. Što se radionica tiče pokriveni su svi uzrasti dice, al i studenti i odrasli.

U 2026. godini na evidenciji Centra za socijalni rad nema novi prijava za žrtve nasilja, dok je kraj 2025. godine završen s dvi evidentirane žrtve. Jedna je bila ženskog pola starosti 14 godina, žrtva prinudnog braka, dok je druga muškarac, 26 godina, žrtva eksploatacije rada.

K. S.

Osniva se Koordinaciono tilo za praćenje sprovođenja Akcionog plana za ostvarivanje prava nacionalni manjina za period 2026–2029. godine

Vlada Republike Srbije usvojila je Odluku o osnivanju Koordinacionog tila za praćenje sprovođenja Akcionog plana za ostvarivanje prava nacionalni manjina za period od 2026. do 2029. godine.

U okviru svoji nadležnosti Koordinaciono tilo će prikupljat i analizirati podatke o sprovođenju Akcionog plana, organizovati sastanke s nadležnim institucijama, organizacijama i tilima radi razmatranja aktuelni pitanja i pridlaganja rišenja, usvajati priporuke za unapriđenje efikasnosti sprovođenja Akcionog plana i dostavljati ji nadležnim institucijama na postupanje, usvajati polugodišnje izvštaje o postignutim rezultatima, ko i sarađivat s drugim tilima zaduženim za praćenje sprovođenja srodni strateški dokumenata.

Koordinaciono tilo čine pridstavnici nadležni državni organa, nezavisni institucija, organa autonomne pokrajine, ko i pridstavnici nacionalni savita nacionalni manjina.

Radom Koordinacionog tila pridsidavaće ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, a po potrebi sidnicama mogu prisustvovati i pridstavnici drugi institucija, organizacija civilnog društva i akademske zajednice, ukoliko je njevo učešće od značaja za rad Koordinacionog tila.

N. S.

ODRŽANA „SOMBORSKA BUNJEVAČKA DUŽIONICA”

Čovik nije gospodar, već saradnik Božji

U organizaciji Udruženja građana „Bunjevačko kolo” održana je 25. po redu Dužionica od reosnivanja Udruženja, okupila je članove udruženja ko i goste svečanosti iz Mađarske, Subatice, Lemeša, Bajmaka i Čonoplje. Posljednje nedilje jula mjeseca, već po dugogodišnjoj tradiciji, somborski Bunjevci su tako opravili jednu od najljepši godišnji manifestacija. Svečanost su uveličali prisidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, **Tihomir Vrbano**vić, prisidnik IO NSBNM, članovi Nacionalnog savita, **Nebojša Trivunović**, član Varošskog vića Sombora, **Vuk Vujkov**, savitnik gradonačelnika, te prisidnici prijateljski udruženja – „Kola srpski sestara”, „Mađarske građanske kasine” i „Srpske Čitaonice”.

Svečana povorka uparadeni fijkera s risarima i gostima obašla je varoškim vincom na čelu s mladim

Svetu misu zafalnicu pridvodio je vlč. Josip Štefković, dekan somborski

bandaškim parom, bandašom **Željkom Matarićom** i bandašicom **Andelom Gubica** koji su znamenja Dužionice – krunu, vinac i kruc doneli u crkvu Prisvetog

Trojstva na Svetu misu zafalnicu koju je pridvodio župnik **Josip Štefković**, dekan somborski.

– Božje kraljevstvo najveća vridnost kojoj se sve drugo triba

podredit. I mi u Bačkoj to dobro razumimo. Nema žetve brez sitve. Nema kruva brez rada. Nema roda brez čekanja. Al isto tako nema ni čovikove budućnosti

brez Boga. Zemlja nas uči poniznosti. Poljoprivrednik zna jednu veliku istinu. On mož orat zemlju. Mož posijati najbolje sime. Mož uložiti sav svoj trud. Al ne mož zapovijdat suncu. Ne mož naredivati kiši. Ne mož spriječiti oluju. Na kraju, uvijek ostaje prostor u kojem čovik mora virovati Bogu. Moždari upravo zato ljudi koji žive od zemlje lakše razumiju i privlače viru. Oni znaju da čovik nije gospodar svega. On je saradnik Božji. Koliko smo samo puta posljednji godina gledali kako suša, tuča el nevrime mogu u nekoliko minuta uništiti ono oko čega smo se misecima trudili i čiji smo plod očekivali. Tad čovik još jasnije svati koliko je malen, al i koliko mu je potreban Bog. Zato Dužionica nije slavlje ljudske moći. Nismo mi ovamo došli faliti se onim što smo postigli i što imamo. Dužionica je slavlje Božje dobrote – poručio je s oltara vlč. Štefković.

Po svršetku mise, na centralnom varoškom trgu odigrano je zajedničko „Bandašicino kolo“ te je svečana povorka s risarima krenila put Županije kako bi blago-

Bandašica i bandaš Andela Gubica i Željko Matarić i somborski gradonačelnik Antonio Ratković

slovljen kruv, vinac i kruna bili prikazani i pridati somborskom gradonačelniku Antoniju Ratkoviću. Pridajući blagoslovljen kruv, bandašica Andela Gubica obratila se gradonačelniku riječima:

– U ime nas Bunjevaca i četirivika našeg postojanja na ovoj

plodnoj panonskoj ravnicu, u ime naši didova i pradiđova, u ime svi vridni ratara, risara, a danas i kombajnera, svi koji su svoj trud, znoj i ljubav prema rodnoj Panoniji utkali u zlatno klasje - evo kruva od novog žitnog zrnja, i u njemu je tajna života i smiso na-

šeg postojanja! Poštivajući naše nasliđe, našu kršćansku viru s kojom je u svakoj mrvi kruva na hiljade naši Očenaša s virom – nek bude volja tvoja! Naša duboka iskonska vira opridilila je Dužionicu ko Nacionalni praznik Bunjevaca s čime smo na-

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine, sliva na desno, Aleksandar Bošnjak, Tihomir Vrbanović, Slavica Saulić, Branko Pokornić i Suzana Kujundžić Ostojić

Andela Gubica (bandašica), Antonio Ratković (gradonačelnik), Tomica Vuković (HKUD „Vladimir Nazor”) i Dejan Parčetić (UG „Bunjevačko kolo”)

ročito ponosni, i zato, primite, poštivani gradonačelnice, ovaj kruz, blagoslovljen na oltaru naše čvrste vire da smo nuz vas uvijek na pravom putu – čovikoljublja, ljubavi i međusobnog poštivanja!

Zafaljivajući na blagoslovljenom kruvu od novog zrnja, gradonačelnik Ratković je naglasio da je Dužionica kruna teškog rada naši ratara i simbol zafalnosti za plodove zemlje koji nas rane, al i prilika da čuvamo običaje, poštivamo tradiciju i nigujemo vridnosti koje se prinose s generacije na generaciju, te naglasio:

– Dužionica nas svake godine iznova podsća na to koliko je važno poštivat zemlju, cinit trud čovika i čuvat običaje svoji pridaka. Hleb – kruz el kruh – mnogo je više od obične, osnovne namirnice. On prati čovika kroz cili životni vik, utkan u sve naše radosti, običaje i svetinje i centar je oko kojeg počima i zatvara se životni krug. On je simbol života, opstanka, doma i porodične topline. Dilit kruz s kimegod oduvik je znaćilo dilit gostoprimitstvo, dobrotu, prijateljstvo i mir – poručio je gradonačelnik Ratković i dodo:

– Varoš Sombor će uvijek s ponosom podržavat ovake manifestacije, jel one čuvaje dušu naše varoši i čine je mistom

širine, gostoprimitstva i zajedničkog napritka – naglasio je Antonio Ratković, gradonačelnik Sombora.

Svećana užna i veselje je ove godine pripravljeno u prostorijama „Bunjevačkog kola” na ponos članova udruženja. Važnost i značaj očuvanja običaja Dužionice posebno je naglasio pridsidnik Udruženja Dejan Parčetić.

– Danas je posebno lip dan jel je tušta svita iz varoši došlo pozdravit nas i uveličat naš bunjevački nacionalni praznik. Takođe, ponosni smo na divan prijem kod našeg gradonačelnika. Ne smimo zaboravit ni na naše ratare koji sad, nakon žetve imaje malo pridaha. I eto, zajedno sa svima, našim prijateljima iz Subatice, Lemeša, Čonoplje, Bajmaka zafalili smo na misi dragom Bogu za kruz, jer brez Boga ne možemo. Drago mi je da je s nama naša mladost koja će, učeć od nas, jednog dana tribala i bolje i više radit na očuvanju naši običaja.

Proslava završne žetelačke svećanosti, kako je naglasila pridsidnica Nacionalnog savita dr Suzana Kujundžić Ostojić, napriduje i dodala:

– Napridak se vidi jel ima mlađi i na tom ne triba stat. Takođe, napridak je i to što se svećanost

dešava u „Bunjevačkom kolu” koje je sad u stanju primit lip broj gostivi. Uspili smo, zimus smo bili kod gradonačelnika Sombora i zamolili za bolje uslove rada bunjevačke zajednice tako da, evo, uvođenjom klimatizacije pa nije priviše vruće. Nadamo se da će do zime bit uvučen i gas pa da će ode moć bit i „Bunjevačko prelo”. Sad već, kazala bi, bunjevačka zajednica ulazi u jednu zrilu fazu. Za sve triba vrimenta, prostora i ulaganja, rada i sloge... sve su to stvari koje triba proc jedno udruženje. „Bunjevačko kolo” je puno više od udruženja, ono je epicenter bunjevačkog dešavanja Sombora i svi manji mista koje gravitiraju somborskoj varoši. I, zaista se vidi jedan velik trud i briga o bunjevačkoj zajednici što je nama u Nacionalnom savitu zdravo drago i upravo to i pomažemo. Kad bi sva udruženja ovako držala bunjevačku zajednicu i kad bi imala tog kapaciteta ko što ima ode, tad bi briga za našu budućnost bila manja – istakla je, izmed ostalog, pridsidnica Kujundžić Ostojić.

Posebno dragi gost svećanosti pripravljene povodom Dužionice, župnik Nebojša Stipić, prigodnim ričima blagoslovio je risarsku užnu.

– Dužionica je i Bogu se zafaljivamo na svemu što nam je dao i toj zafali, vama domaćinima i gostima, želim srićan i blagoslovljen dan i da sve što primimo od dragog Boga primimo s velikom zafalnošću znajuć da će kad koje godine bit i bolje i gore, al nadasve je važno da se okupljamo, budemo zajedno i da Boga nikad ne smetnemo s uma – naglasio je vlč. Stipić.

U svećanoj sali „Bunjevačkog kola” pridstavljeni su svi risarski parovi, a potom se zaigralo „Bunjevačko kolo”. Za dobru svirku i pismu potrudili su se tamburaši „Srce Bačke” nuz koje je čeljad u veselju slavila somborsku Dužionicu.

R. P.

PROSLAVA U ČAST SVRŠETKA ŽETVE

Proslavljena i „Čonopljanska bunjevačka Dužijanca”

Čonopljanska župa Svi sveti bila je prva u nizu završni žetelački svečanosti koje pripravlja bunjevačka zajednica. Nedilja, 19. jul, bio je dan održavanja jedne od najljepši litnji svečanosti u selu. Nuz podršku Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca” iz Subatice, Kulturno-umitničkog društva „Aleksandrovo” i Udruženja građana „Bunjevačko kolo”, župna zajednica u Čonoplji i bunjevačke familije pripratile su svečanost „Čonopljanske bunjevačke Dužijance”.

Program Dužijance je započeo okupljanjem risara iz Sombora, Subatice i Čonoplje u svečanim bunjevačkim nošnjama koje je

Velečasni Laslo Hajdu

pridvodio bandaški par – bandaš dašica Martina Dujmović iz Le-meša. Oliver Vaslović iz Čonoplje i ban-

Svečanost su svojim dolaskom podržali podpridsidnik NSBNM i pridsidnik UG „Bunjevačko kolo” Dejan Parčetić sa saradnicima, Tihomir Vrbanović, pridsidnik Izvršnog odbora NSBNM sa saradnicima ko i pridstavnici kulturno-umitnički društava „Aleksandrovo” iz Subatice i „Ravangrad” iz Sombora.

Svetu misu zafalnicu pridvodio je župnik vlč. Laslo Hajdu ističući važnost očuvanja identiteta i tradicije bunjevački porodica u Čonoplji.

– Kad su Bunjevci iz hercegovačkog krša naselili ove plodne, prostrane ravnice, doneli su sa sobom ono najvažnije – tvrdu viru u Boga i ljubav prema zemlji. Znali su da čovik sije, al da Bog

daje da raste. I svaka brazda koju je bunjevački paor oro i svaka pisma koju risar zapiva na njivi, bila je jedna stvarna, iskrena, živa molitva. Isus nas opominje da na ovom svitu dobro i zlo rastu skupa – pšenica i kukolj. Isus kaže nek se pušti da raste do žetve... Svi mi, u svojim familijama pa i u svom srcu često vidimo taj kukolj, brigu, nedaće, korov i neslogu... Pokadkad se poplašimo da će kukolj ugušiti ono malo dobrog što nam je ostalo. Al Isus nam poručiva: „Ne bojte se! Imajte strpljenja!” Božja rič i dobro sime na kraju uvijek pobijduju. Dužijancu baš i slavimo zato što virujemo u tu prisposobu dobra i pobidu svetog težačkog truda nad svakim zlom i nedaćom – poručio je vlč. Hajdu i zaključio:

– Dužijanca je naše veliko zajedničko fala Bogu na darovanom kruvu, plodovima zemlje i blagoslovu koji je pratio rad naši paora i težaka kroz cilu godinu. Kad danas gledamo nov kruv od ovogodišnjeg žita svisni smo da iza njega stoji ogroman rad ljudski rukivi i Božja providnost koja daje da sime urodi plodom. I ova nas proslava uči poniznosti i zajedništvu. Podsića nas da je važno zastat, zafaliti na onom što imamo i taj kruv podilimo s blišnjima. Neka se ova Dužijanca sve ispuni mirom, slogom i zafalnošću.

Pridajući blagoslovljen kruv podpridsidniku Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine Dejanu Parčetiću, mlada bandašica Martina Dujmović podsitila je na pripoznatljive običaje vezane za poštivanje žita i kruva u bunjevačkoj tradiciji.

– U ovim smo čonopljsko-lemeškim atarima blagoslovlili mlado žito i molili Svetog Marka da nam sačuva bogat rod, a na dan proštenja čonopljskog, 2. jula, zafalili smo Gospi što zlatno klasje blagosilja lipim vrimenom i dobrom žetvom. S dubokom virom i zafalnošću dočekali smo

Martina Dujmović pridala je kruv od novog brašna Dejanu Parčetiću, podpridsidniku NSBNM

svršetak još jedne žetve pa vam, puni radosti, pridajemo blagoslovljen kruv. Ovaj kruv je, ujedno, i simbol našeg postojanja ko i prike potrebe za zajedništvom, međusobnom ljubavi, poštivanjem i uvažavanjem. Neka ova, prva u nizu Dužijanci, ponese poruku zajedništva, al i obaveze prema nama mladima, da ono što su naši prci čuvali i prinosili vikovima, zajednički nastavimo graditi. Bog nam ne daje zadatke kojima nismo dorasli, nek Vam naša mladost bude vodilja u danima obilježavanja dana Dužijance!

Primajući kruv, Parčetić se zafalio svim učesnicima svečanosti i izrazio posebno riči radosti što se tradicija i običaj, uprkos teškim vremenima, čuva i prinosi na mlade naraštaje. S porukom mira i ljubavi bunjevačkom narodu u Čonoplji povodom održane Dužijance, podpridsidnik NSBNM i pridsidnik UG „Bunjevačko kolo” Dejan Parčetić iskazo je svoje veliko zadovoljstvo svečanošću koja je pripravljena u slavu novog kruva.

– Posebno želim iskazat zafalnost svim Čonopljanima na čelu s divnim svećenikom vlč. Laslom Hajduom koji nam je pružio podršku i saradnju. Zajedničkim snagama, s virom i međusobnim uvažavanjem i poštivanjem tušta

tog se mož, a dokaz tom je i ovo lipo današnje slavlje – naglasio je Parčetić i istako:

– Prija sveg bi se, nakon ovog prilipog misnog slavlja, zafalio velečasnom koji je na najbolji mogući način podržao bunjevačku nacionalnu zajednicu i učinio nam veliku čast da misu slušamo na bunjevačkom jeziku. Iskreno se nadam da će ovo sve čemu smo danas svidočili viditi i drugi pa da će postat praksa da u našoj crkvi di dolazimo i molimo se, bunjevački jezik bit zastupljen ko i jezici drugi nacionalni zajednica.

Za familije Vaslović i Dujmović čonopljska Dužijanca je značila mnogo više jer su njim dica imala jedno od najznačajnijih uloga u svečanosti.

– Velika nam je čast što je ove godine moj sin mogo i dobio ulogu bandaša. Svisni smo da je zdravo važno da se sačuva tradicija u ovako malim mistima i trudimo se da na tom radimo koliko god je u našim mogućnostima... Tu smo da ugostimo, počastimo, radujemo se našim gostima iz Sombora i Subatice i veliko nam je zadovoljstvo da smo se danas ode skupili – naglasio je Alen Vaslović, otac čonopljskog bandaša Olivera Vaslovića.

Familija Dujmović iz Lemeša godinama učestvuje u brojnim

manifestacijama bunjevačke zajednice.

– Volim naše običaje. I supruga i ja smo iz bunjevački familija pa smo tako vaspitali i našu curu. Kad je moguće, trudimo se da damo svoj doprinos našim običajima bilo u Somboru, Subatici el u Lemešu i Čonoplji – divanio je Ivan Dujmović, otac bandašice Martine.

Za mlade Dužijanca je bila novo, nezaboravno iskustvo.

– Prvi put u bunjevačkoj nošnji. Moram kazat da mi je danas zaista lipo. Sve je ispalo kako smo planirali i zdravo je lip osičaj imat vako važnu ulogu na Dužijanci – istako je bandaš Oliver Vaslović.

Martina Dujmović ima dugogodišnje iskustvo ko risaruša.

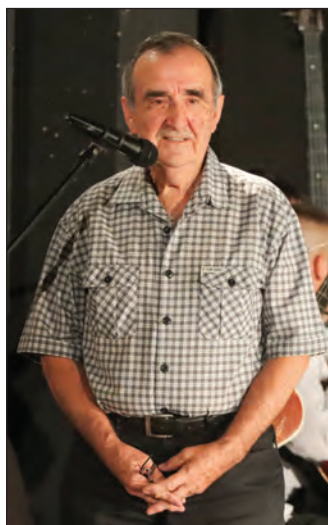
– Bila sam od ranog ditiñstva dio razni bunjevački manifestacija. U Lemešu sam prija četiri godine bila bandašica. Bila sam tad zdravo mlada. Zdravo sam srična što sam dobila ulogu bandašice ode u Čonoplji i nadam se da će za našim primerom mlade generacije poželit da se više opri-dile i učestvuju u našim tradicionalnim običajima – objasnila je Martina

Radost svršetka još jedne žetve ulipšana je nuz tamburaše, pismu i kolo pa se radost Dužijance čula i vidila u samom srcu Čonoplje. R. P.

NIKOLA BABIĆ SE SIĆA VRIMENA KAD JE BANKUT JOŠ UVIK
BIO GOSPODAR NAŠI NJIVA

Sorta koja je imala i pridnosti i mane

Ovogodišnji ris pružio je priliku da se na njivi ponovo vidi sorta žita bankut, kadgod najzastupljenija na bačkim poljima. Napridak poljoprivrede, mehanizacija i potreba za većim prinosima doveli su do tog da ovu staru sortu postupno zamine nove, rodnije i niže sorte, prilagođenije savrimenoj proizvodnji.

Nikola Babić

Bankut se odlikovao kvalitetnim i krupnim zrnom, većim sadržajem proteina i visokom stabljikom koja je davala više slame. Upravo ta visina, međutim, u nepovoljnim godinama donosila je i probleme zbog poleganja usiva, pa su nove sorte s manjom stabljikom i većim prinosima postupno priuzele primat.

– Sićanja mi datiraju iz godina djetinjstva, al je tad već postajalo pitanje dal će bankut izdržat konkurenciju drugi sorata. Radi se o drugoj polovini pedeseti godina dvadesetog vika. Bankut je

u ovim našim krajevima, u Panonskoj niziji, bio dominantna sorta od trideseti do pedeseti godina prošlog vika – divani Nikola Babić, prvi pridsidnik Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, koji o ovoj temi govori i iz ugla diplomiranog agronoma.

– U to vrime sorta se odlikovala krupnijim i lipšim zrnom, što je bilo veoma značajno. Stabljika je bila dosta visoka, pa je bilo godina kad bi došlo do poleganja žita, al se bankut dugo dobro držo i zbog svoji osobina osto vodeća sorta.

Sićanja na bankut ujedno su i sićanja na djetinjstvo provedeno uz njive i poljske poslove.

– Pratili smo i mi, tad ko mlađi, šta naši stariji rade, kako izgledaju njive i žito. Izlazili bi na njivu, procinjivali kad će bit žetva i kaki će bit rod. Bankut se još uzgajao širom naših krajova zbog svoji vridnosti, a mene je još ko deranca zanimalo sve što je bilo vezano za poljoprivredu, obradu zemlje i sorte žita. Posebno mi je bio zanimljiv ris i skidanje roda s njive. Stariji su obalazili njive, gledali, razmišljali i planirali. Sićam se i vršalice koje su dolazile na salaše. Nama mlađima to je bilo pravo čudo, oko jedne mašine radilo je i po dvadesetak ljudi.

Interesovanje za zemlju i poljoprivredu prirodno ga je odvelo i na studije agronomije.

– Saznanja koja sam steklo vukla su me ka svitu agronomije. Tokom školovanja i rada uvijek me zanimalo kako postići dobre

prinos i što kvalitetnije zrno. Nije svaka godina bila ista – bilo je suša, nepogoda i brojni izazovi s kojima su se naši stari svakodnevno susretali.

Promine u poljoprivredi ubrzale su i smenu sorti.

– Posli rata došlo je do veliki promina. Nestali su veleposidi, osnivale su se seljačke zadruge, dolazili su stručnjaci s fakulteta i instituta. Tražile su se sorte koje će davat veće prinose i bolje odgovarat uslovima u Bačkoj. Sićam se da je med prvima stigla italijanska sorta san pastore. Bila je golica, bez osi i niže stabljike.

Posli nje došla je i sorta fortunato, izuzetno rodna. Na imanju mog oca i dide posijali smo osam jutara, al je jedna jaka zima s golomrazicom potpuno uništila usiv. Kasnije su na oplemenjivanju pšenice tušta uradili i instituti u Novom Sadu i Zagrebu, pa su nove sorte sve više zauzimale mesto na našim njivama.

Današnje vrime nosi i priliku da se osvrnemo na prošlost, da vidimo da baš nije sve što je bilo – bilo loše, a nova stremljenja svakako sve više i više podstiču da se ne treba tako lako odreknuti svega što je prošlo.

N. S.

U TOKU JE PRIPRAVLJANJE ZA ODRŽAVANJE „DUŽIJANCE” U KAĆMARU

Mali, al važni koraci

Kroz aktivnosti Bunjevačkog kulturnog udruženja „Neven” iz Kaćmara, a nuz podršku Bunjevačkog kulturnog centra iz Subatice i Nacionalnog savjeta bunjevačke nacionalne manjine, i ove godine se u ovom mađarskom mistu održava obilježavanje „Dužijance”, ko dila širokog programa obilježavanja nacionalnog praznika Bunjevaca.

Pripreme su u toku tokom cijelog ljeta, a najviše posla ima oko što boljeg nastupa nedavno pokrenute Folklorne sekcije pri BKU „Neven” koja sa novom energijom kreće u borbu za očuvanje bunjevačke kulture i tradicije kroz folklor i narodne nošnje.

Rajko Tumbas, pridsidnik BKU „Neven”, ističe kako je borba za ostvarivanje prava Bunjevaca u Mađarskoj komplikovana, da nije nimalo laka, al isto tako podsća da su Bunjevci uporni u zaštiti svoje tradicije i kulture.

– Osnovali smo Folklornu sekciju, a nuz pomoć Miroslava Vojnića Hajduka redovno se održavaju probe. Imamo želju sačuvati naše običaje, tako i folklor. Nadamo se da će „Dužijanca” doneti priliku da se naši folklorci vide u najboljem svjetlu. Pripravljamo i druge sadržaje za „Dužijancu”, a osim nastupa folklora, biće tu i tradicionalna povorka, polaganje vinaca i pridaja kruva. Trudićemo se nastaviti rad folklorne sekcije, te da, osim nastupa za Dužijancu, pronadamo način kako da se njevo znanje uveličava, da organizujemo probe, nastupe, druženja – ističe Tumbas.

Franciška Zorić vodi folklornu sekciju Bunjevačkog kulturnog udruženja „Neven” u Kaćmaru. Prvo je dobila priliku učestvovati u programima „Nevena”, bila je i voditelj, poslila bandašica, a na kraju

je priuzela na sebe odgovornost povesti i folklornu sekciju.

– Izuzetno mi je drago što sam dobila priliku raditi kroz ovu folklornu sekciju, imam zaista lipo ekipu divojaka, a tu je i pomoć naši stariji iz „Nevena”, ko i Bunjevaca iz Srbije. Baš lipo radimo, cure su sjajne, sve se zajedno dogovaramo, a imale smo i priliku nastupiti u Baji tokom obilježavanja „Bunjevačkog dana” – pripovida Franciška Zorić.

Miroslav Vojnić Hajduk, pridsidnik Bunjevačkog kulturnog centra iz Subatice, već decenijama pravi mostove na relaciji Bunjevaca iz Srbije i Mađarske.

– Posli zimske pauze, proliće je donelo učestalije probe, a sve

se priokrenilo posli prvog nastupa u Baji. Onda su vidili kako je to lipo prid publikom promovisati bunjevačke igre i narodnu nošnju, al su i spoznali da oni mogu iznet jednu koreografiju prid publikom. Dobili su na samopuzdanju, sad još bolje rade, a sad će na „Dužijanci” bit još bolji. Nuz rad BKU „Neven” i Bunjevačkog kulturnog centra iz Subatice, te podršku Nacionalnog savjeta bunjevačke nacionalne manjine, nastupiće i na centralnoj proslavi u Subatici. Za ovako mladu grupu, to je veliko dostignuće. Bunjevaca u Mađarskoj je sve manje, al njim treba dat podršku. Naši Bunjevci iz Mađarske, iz Baje, Kaćmara i

Gare učestvuju i u izradi kruva. To su mali koraci, al su vrlo važni – dodaje Vojnić Hajduk.

Ovogodišnja „Dužijanca” u Kaćmaru biće održana u subotu, 22. avgusta. Centrom Kaćmara će proć povorka mladi u bunjevačkoj nošnji, nuz domaćine, organizatore i goste „Dužijance”, pridsavnici „Nevena”, BKC Subatica i NSBNM poloziće cvijeće na spomen-obilužje Miji Mandiću, a potom će u centru Kaćmara bit održan program koji će doneti priliku da se pridaju kruv od novog žita, al i da okupljeni uživaju u programu kojeg pripravljaju BKU „Neven”, OKUD „Mladost”, KUD „Aleksandrovo” i vokalna solistkinja **Tamara Babić**.

N. S.

ZAKLJUČENA JOŠ JEDNA SEZONA SLAMARSKE SEKCIJE U BAJMAKU

Spojili tradiciju, kreativnost i druženje

Bunjevački kulturni centar „Bajmak” i ovog lita uspišno je realizovao projekat „Multimedijalna dičija likovna kolonija u tehnici slame”, koji već godinama okuplja dicu zainteresovanu za upoznavanje jedne od najpripoznatljiviji odlika bunjevačke kulturne baštine. Tokom jula, u prostorijama OŠ „Vuk Karadžić” u Bajmaku održavane su radionice na kojima su polaznici, nuz podršku iskusni slamara, korak po korak savladavali osnove rada sa slamom. Završni susret bio je prilika da se uruče diplome u skladu sa stečenim znanjem, al i da roditelji, prijatelji i gosti vide radove nastale tokom višenediljnog druženja i rada.

Kolonija je i ove godine okupila dicu različitog uzrasta, pa i starije, od oni koji su se prvi put sustrili s ovom tehnikom do polaznika koji već nekoliko godina dolaze na ra-

dionice i svake godine usvajaju nova znanja. Upravo spoj početnika i oni iskusniji stvorio je prijatnu radnu atmosferu u kojoj su mladi mogli učiti od stariji, a svi zajedno od svoji pridavača.

Jedna od nji bila je slamarka Olga Kiš, koja sa dicom radi od samog početka radionica i iz godine u godinu prati njev napridak.

– Savitovala bi svoj dci nek nastave raditi i posli radionica,

jer su pokazali da imaju volje i dara. Krenili smo od sami osnova, od čišćenja slame i upoznavanja materijala, zatim su izradivali perlice i čestitke, a pojedini su stigli i do izrade slika. Njevi

radovi su me prijatno iznenadili i volila bi da se svi vrate i naredne godine, zajedno s novim polaznicima – kaže Olga Kiš.

Prema njezinim riječima, najveći izazov predstavlja izrada slika, di svaki detalj zahtijeva mnogo pažnje, preciznosti i strpljenja. Ipak, raduje je što su i najmlađi polaznici veoma brzo savladali prve korake, a pojedini pokazali izuzetnu sigurnost i osjećaj za rad sa slamom.

Med njima je i **Emilija Stevanović**, kojoj je ovo bila prva godina u koloniji. Na radionice je došla iz radoznalosti, a završila sa željom da nastavi usavršavati ono što je naučila.

– Najviše su mi se dopale perlice i čestitke, al i druženje s drugarima. U početku mi je sve bilo novo, posebno čišćenje slame, al sam vrmenom stekla sigurnost. Kod kuće sam pokušala da napravim i jednu sliku. Nije ispala baš onako kako sam zamislila, ali

ću nastaviti vižbat – kaže Emilija.

Za razliku od nje, **Ričard Glazkov** radionice pohađa drugu godinu. Ljubav prema crtanju i ručnom radu bila je razlog da se ponovo prijavi i ovog lita.

– Volim praviti razne stvari i crtati, pa mi je rad sa slamom posebno zanimljiv. Ove godine napravio sam jednu sliku. Potrebno je dosta truda i vremena, al kad se poso završi, vidi se koliko je vrijedilo. Zato planiram doći i sljedeće godine – priča Ričard.

Treću godinu u koloniji učestvuje **Milica Kosanović**, koja smatra da je upravo strpljenje najvažniji dio ovog stvaralačkog procesa.

– Volim crtati i praviti različite stvari, pa sam zato i počela dolaziti. Izrada slika zahtijeva tušta detalja koje treba pažljivo pripremiti i zalipiti na pravo mjesto. Nije lako, ali upravo zbog tog svaki završeni rad predstavlja veliko zadovoljstvo – kaže Milica.

Njeva iskustva potvrđivaju da se tehnika rada sa slamom usvaja postepeno. Prvi koraci vezani su za pripremu materijala i jednostavnije radove, dok se sa svakom novom radionicom otvara prostor za složenije motive i razvijanje sopstvenog izraza. Mnogi polaznici već kod kuće nastavljaju vižbat, pokušavaju napraviti nove čestitke ili slike i tako dodatno usavršavaju ono što su naučili na koloniji.

O značaju ovakvog programa divani i učiteljica **Svetlana Mormer**, koja u Osnovnoj školi „Vuk Karadžić” pridaje bunjevački jezik s elementima nacionalne kulture i godinama učestvuje u radu s dicom kroz slične sadržaje.

– Litnji raspust dica provode na različite načine, pa nas raduje što su izdvojila vrijeme da dolaze na radionice. Okupljali smo se utorkom i četvrtkom i za to vrijeme stvorila se lijepa atmosfera. Dolazila su braća i sestre, dica

različitog uzrasta, pomagali su jedni drugima, upoznavali nove drugare i lipo sarađivali. Kroz ovakvi rad razvijaju kreativnost, uče biti strpljivi i odgovorni, a istovremeno upoznaju dio kulturne baštine svojeg kraja – ističe Svetlana Mormer.

Dodaje da su radionice bile prilika i za međusobno povezivanje djece, razmjenu iskustava i sticanje novih prijateljstava, što je jednako važno kao i samo savladavanje tehnike rada sa slamom.

Ovogodišnja kolonija završena je dodelom diploma i predstavljanjem radova, al će za mnoge polaznike to biti samo podstrek za dalji rad. Znanje stečeno tokom jula nastaviće razvijati kod kuće, nuz podršku svoji mentora i porodica, čuvajući na taj način vištinu koja se već generacijama prinosi međubunjevačkim slamarima i predstavlja jedan od najpripoznatljivijih simbola njeve kulturne baštine. N. S.

U PROSLAVU NACIONALNOG PRAZNIKA BUNJEVACA UKLJUČENO JE I KULTURNO-UMITNIČKO DRUŠTVO „ALEKSANDROVO”

Slama čuva tradiciju i povezuje generacije

Kad se divani o Dužijanci, žito je uvijek u prvom planu. Od njega počinje pripovijetka o svršetku žetve, zafalnosti za nov rod i običajima koji se u bunjevačkoj zajednici čuvaju generacijama. A od slame, koja ostaje poslije žetve, više ruku mogu napraviti tušta – od jednostavnih perlica i ukrasa do složeni slamarskih radova.

Upravo je slama bila u središtu radionice koju je, u okviru programa obilježavanja nacionalnog praznika Bunjevaca – „Dana Dužijance”, organizovalo Kulturno-umitničko društvo „Aleksandrovo”. U

prostorijama Društva radilo se u nekoliko pravaca – najmlađi članovi upoznawali su se s osnovama rada, čistili slamu i pravili prve perlice od žita, dok su iskusnije članice Slamarske sekcije radile složenije radove. Nuz radionicu je pripravljena i prigodna izložba, na kojoj su pridstavljeni radovi nastali u okviru Sekcije.

– I ove godine KUD „Aleksandrovo“, u okviru obilježavanja Dana Dužijance, učestvuje i daje svoj doprinos. Danas je radionica čišćenja slame. Ove godine smo prvi put sijali staru sortu Bankut, koja je uspišno pokošena, i evo danas od te slame čistimo. Biće rađene perlice, vinci, girlande, a možda i kruna od slame za centralnu proslavu Dana Dužijance – kaže pridsidnik KUD-a „Aleksandrovo“ Tihomir Vrbanić.

Bankut je ove godine dono i što-god drugčije uslove za rad. Slama se pokazala zahtivnijom za obradu, al to nije prominilo planove slamarki.

– Ove godine slama dosta puca. Prošle godine je bila lakša za rad, bila je suvlja, dok je sad vlažnija i posli sunca puca. Al, biće, uradiće se lipi radovi – objašnjava Kata Jarnjević, koja je s mlađim članovima KUD „Aleksandrovo“ radila u prvom dilu radionice.

Dok se u jednom dilu prostorije radilo s dicom, u drugom su nastajali složeniji radovi. Slamarstvo traži strpljenje i sigurnu ruku, a iskustvo se stiče vremenom. Zato ovake radionice imaju značaj i za one koji već poznaju ovaj način rada i za one koji ga tek trebaju upoznati.

Jelena Vujković Bukvin jedna je od žena koje su svoje znanje o slamarstvu dodatno unapriđivale kroz rad Slamarske sekcije. Za nju je dolazak u Društvo i rad sa slamom istovremeno i zadovoljstvo i svojevrsno opuštanje.

– Meni ovo pruža jedno opuštanje, zato što ovo volim i zato dolazim ode. Dosta dugo godina sam u ovom KUD-u, a počela

sam još sa „starom ekipom“, radila sam s njima, a radim i sad, u ovakom izdanju. Pravimo perlice, blagoslove i čestitke za 50 godina Društva. – kaže Jelena Vujković Bukvin.

Slamarski radovi tako u „Aleksandrovo“ imaju svoje mjesto tokom cijele godine, a posebno u vrijeme priprema za Dužijancu. Nuz perlice i druge ukrase, slama se može koristiti za izradu buketa, vinnaca, girlandi i različiti dekorativni predmeta. Žito i slama na taj način dobijaju još jedan život kroz rukotvorine koje prate bunjevačke običaje. Posebno raduje što se u radionicu uključivaje i dica. Za nju je ovo prilika da nešto naprave svojim rukama, ali i da se kroz druženje upoznaju sa dilom tradicije koja pripada njevoj zajednici.

Staša Istvančić folklor u KUD-u „Aleksandrovo“ igra dvi godine, a sa slamom se kroz ovu radionicu susreća prvi put.

– Folklor igram dvi godine i ovo mi je prvi put da radim sa slamom. Baš mi se sviđa i lako je – kaže Staša.

Sa Dužijancem se, međutim, već susreća. Prošlogodišnja proslava ostala joj je u lipom sićanju, posebno zbog atmosfere i velikog broja ljudi na ulicama.

– Bila sam prošle godine i baš je dobro. Šetamo gradom i svi

ljudi onako... – kaže Staša, uz osmijeh, dodajući da joj je bilo pomalo neobično što je ljudi fotografišu.

Za Filipa Rajkovaču ovo je također bio prvi susret sa slamarskom radionicom, ali ga je privukla upravo mogućnost da nauči što-god novo.

– Zato što je zanimljivo, družimo se, pričamo, smijemo se i učimo nove stvari koje nismo vidili do sad – kaže Filip.

I njegovi prvi utisci o Dužijanci vezani su za ovo novo iskustvo.

– Sad sam se prvi put sustrio s otim. Nisam još ni vidio ni znao za to. Utisci su lipi, dobri i super su – dodaje Filip.

U radu s najmlađima učestvovala je, kako je i kazano, Kata Jarnjević. Za nju je važno da dica kroz ovake susrete dobiju priliku upoznati slamu, način na koji se pripravlja i šta sve od nje može nastati.

– Ova dica su prvi put ode i vidim da su angažovana i da im je interesuje kako ide. Triba njima vrimena, al mislim da će, ako nastave, sve lipo savladati – kaže Jarnjević.

A upravo je u tome i najveća vrijednost ovakve radionice, jedno je pogledati gotovu sliku, el kaki element od slame, a sasvim drugo iskustvo se dobija kad se slama uzme u ruke, kad se očiti, pa tek kad dica od nje što-god i opravde. Prino-

šenje tradicije, naravno, povezuje sve ove aktivnosti.

– Naša slamarska sekcija je sekcija ručnih radova i daje svoj doprinos. Evo, oni tu prave čestitke i blagoslove, a dica, mlađi naraštaj, uče kako se to radi, da bi sutra, kad nas ne bude, kogod imo to znanje i da se nastavi – kaže pridsidnik KUD „Aleksandrovo“.

Ono što je rađeno tokom radionice, ko i radovi Slamarske sekcije nastali raniji godina, može se viditi i tokom centralne proslave nacionalnog praznika Bunjevaca, 15. avgusta, na Veliku Gospojinu. Onda će, kroz sve ono što bude pridstavljenno, bit vidljivo i koliko se tradicija može sačuvati kad se znanje pri-nosi s jedne generacije na drugu.

N. S.

PRIDSTAVLJEN NAUČNI I NASTAVNI RAD
PROF. DR MARIJE BOŠNJAK STEPANOVIĆ

Interesovanje o nauki od školski dana

U subatu, 4. jula, povodom Dana nauke, u okviru projekta somborske Srpske čitaonice „Laza Kostić“, kojim je ustanovljena arhiva naučni radnika Somboraca, u prostorijama Čitaonice održano je novo predstavljanje građana Sombora koji se profesionalno bave naučnim radom u različitim oblastima.

Marija Bošnjak Stepanović

Med desetak kolega iz razni naučni oblasti, prva je predstavljena **prof. dr Marija Bošnjak Stepanović**, redovna profesorica Pedagoškog fakulteta u Somboru Univerziteta u Novom Sadu. Tom prilikom izložila je sažet prigled svojeg profesionalnog i naučnog puta, divaneć o školovanju, ljudima koji su prisudno uticali na njezino opredeljenje za nauku, ko i o oblastima kojima se danas istraživački bavi.

Kako je istakla, interesovanje za eksperimentalnu fiziku probudila je kod Marije njezina profesorica fizike **Nada Stancić**, koja joj je pridavala u Sridnjoj škuli prirodni i tehnički struka u Somboru.

– **Već u sridnjoškolskim dani-**
ma aktivno sam učestvovala na

takmičenjima Pokreta „Nauku mladima“ Saveza mladi istraživača Jugoslavije, a na jednom od nji, održanom u Sarajevu, osvojila sam i zlatnu medalju. Nakon diplomiranja na Prirodno-matematičkom fakultetu u Novom Sadu radila sam ko profesorica fizike u somborskoj Sridnjoj medicinskoj škuli, odakleg sam 2005. godine prišla na Pedagoški fakultet – objasnila je prof. dr Bošnjak Stepanović.

Na jedinoj visokoškolskoj ustanovi u Somboru prošla je sva saradnička i nastavna zvanja – od saradnika u nastavi do redovnog profesora. Prilazak na fakultet usmerio je njezina naučna interesovanja ka metodiki nastave prirodni nauka, prija svez fizike, što je bila i tema njezine doktorske disertacije.

Danas su u sridištu njezini istraživanja razvoj pojmova u početnoj nastavi prirodnih nauka, istraživački pristup i projektna nastava.

Prof. dr Marija Bošnjak Stepanović autorka je tri univerzitetska udžbenika, više priručnika i više od pedeset naučni radova objavljeni u domaćim i međunarodnim naučnim časopisima. Učestvovala je u realizaciji više međunarodni naučni projekata, med kojima se izdvajaje evropski projekti „Fibonači“ (Fibonacci FP7) i „Hamok“ (HAMOC Tempus).

Ko pripadnica bunjevačke zajednice u Somboru bila je autorka i realizatorka dva projekta Pokrajinskog sekretarijata za visoko obrazovanje i naučno-istraživačku dilatnost AP Vojvodine: „Obrazovanje ko uporište identiteta Bunjeva-

ca“ i „Čuvamo bunjevačku tradiciju za 21. vik“.

Nuz nastavni i naučno-istraživački rad, prof. dr Marija Bošnjak Stepanović autorka je i jedinstvene Zbirke stari učila iz prirodni nauka, prija svega iz fizike, koja obučava nastavna sridstva s kraja 19. i početka 20. vika. Ova dragocina zbirka danas je izložena u Spomen sobi Norme i Preparandije Pedagoškog fakulteta u Somboru i predstavlja vridno svidočanstvo istorije prirodničkog obrazovanja na ovim prostorima, te vidljiv i trajan doprinos kulturnoj i obrazovnoj baštini Sombora.

Nakon predstavljanja naučnog i nastavnog rada, dr Mariji Bošnjak Stepanović uručena je i počasna članska karta Srpske čitaonice „Laza Kostić“ u Somboru. **R. P.**

ODRŽANA PROMOCIJA KNJIGE „SOMBORSKI FABRIKANT SNOVA”

Zaslужena pofala znamenitom Bunjevcu

Početkom jula ove godine iz štampe je izašla knjiga pisca i publiciste **Milana Stepanovića** „Somborski fabrikant snova – kadrovi života Ernesta Bošnjaka (1876-1963)”. Rič je o biografiji znamenitog somborskog Bunjevca i pionira jugoslovenske i mađarske kinematografije Ernesta Bošnjaka. Objavljivanje knjige podržala je i bunjevačka zajednica.

Autor knjige već duže od tri decenije istraživa prošlost Sombora i njegove okoline, o čem je napisao el priredio 48 knjiga i monografija. Med njima je i nekoliko zapaženi izdanja s bunjevačkom tematikom, koje odlikuju pouzdana istorijska građa, bogata dokumentacija i nastojanje da složene istorijske teme budu približene najširem krugu čitalaca.

Najnovijom knjigom, posvećenom **Ernestu Bošnjaku**, Stepanovićov opus dobio je jedno od svoji najzriliji ostvarenja. Rič je o pitko napisanoj i uzbudljivoj pripovetki o životu jednog neobičnog čovika, koji je, ko snimatelj, scenarista, re-

ditelj i producent naši prvi filmove, al i ko pronalazač, štampar, slobodoumni urednik, izdavač i pisac,

decenijama nastoje da rodnu varoš i širu zajednicu, putom kinematografije uključi u evropske i

svitske civilizacijske i kulturne tokove.

Danas, kad su značaj i dometi dila Ernesta Bošnjaka opšteprihvaćeni i široko afirmisani, o čem divani i činjenica da se Bošnjakova statua, u prirodnoj veličini, od 2013. godine nalazi u samom središtu varoši, ko i da najvažnija nagrada Somborskog filmskog festivala nosi njegovo ime, interesovanje Somboraca za ovu knjigu bilo je izuzetno. O tom svidoci i podatak da je promocija, koja je planirana za 21. jul, trebala da se održi na somborskoj glavnoj ulici, odnosno na platou ispred bioskopa „Narodni”. Nažalost, kiša koja je pala neposredno prid početak promocije onemogućila je ovu namiru, pa je događaj primišćen u veliku bioskopsku salu „Ernest Bošnjak”. Pokazalo se da su njezini kapaciteti ipak bili nedovoljni da prime sve zainteresovane positiocce, tako da je znatan dio nji osto izvan sale, dok jedan broj prisutni predstavljane knjige pratio na nogama.

U predstavljaju knjige učestvovali su autor Milan Stepanović, poznati pozorišni i filmski reditelj **Gorčin Stojanović** i teatrolog **Miljana Zrnić**, a u ime izdavača obratila se **Snežana Simin**. Pročitana je i tekst o knjigi njezinog recenzenta, dramskog pisca i teatrologa **dr Milivoja Mladenovića**.

Na samom početku, prigodnim ričima, skup je u ime bunjevačke zajednice i potomaka porodice Bošnjak pozdravio **Aleksandar Bošnjak** – podpridsidnik Bunjevačkog nacionalnog savita i somborskog Udruženja građana „Bunjevačko kolo”.

Pozdravno obraćanje Aleksandra Bošnjaka

– Ko i oko brojni znameniti ličnosti (uzeću za primer Nikolu Teslu), često se spomene pitanje nacionalne pripadnosti. Oko Ernesta Bošnjaka ne pravimo te polemike, pokazali smo to svojevrimeno otkrivajući mu spomenik. Ernest Bošnjak je prija svez Somborac, jel je glas Sombora prono cilom Panonskom nizijom, Evropom pa i svitom filma. Večaras svidočimo otkrivanju još jedog spomenika, al knjige. Spomenici često budu rušeni, al knjige nadžive i ostaju živa svidočanstva znameniti ličnosti ko što je i naš Ernest bio – zaključio je Aleksandar Bošnjak.

Kako je Ernest Bošnjak svojim kinematografskim radom i ostvarenjima pripado i mađarskoj filmskoj kulturi, prisutne je pozdravio i **Laslo Sladek**, član pridsidništva somborske „Mađarske građanske kasine”.

Obraćajući se u ime izdavača Snežana Simin je naglasila da kultura sićanja, na koju su Somborci s pravom ponosni, ne smi bit samo puka formalnost, već trajan izvor znanja, odgovornosti i nadahnuća. I ovo pridstavljjanje Stepanovićeve knjige, naglasila je Snežana Simin, jedan je od dokaza da ovdašnja građanska udruženja nastoje da tako sićanje održe živim.

Teatrolog Miljana Zrnić u svojem obraćanju divanila je da iza blizu 50 naslova Milana Stepanovića, pripovitka o filmadžiji pridstavlja bogatu inspiraciju za naše nove, virtuelne poglede.

– Kadrove Ernestovog života autor spaja u niz, di su rani filmski snimci s pravom označeni ko iskorak u istoriju magični pokreta. Izvrsna kompozicija „Somborskog fabrikanta snova” neostvarene Bošnjakove snove pojašnjava ko sukob entuzijazma i logike kapitala, a hod u zaborav, ipak, britko usmerava ka svitlosti koja se ne gasi. Osvitljen je svaki kutak Bošnjakovog zanosnog i tegobnog hoda po nitima artistsčkog i ko da je ovaj široki esej oživio vikove Sombora na velikom platnu – zaključila je Miljana Zrnić.

U pročitanoj tekstu recenzenata dr Milivoja Mladenovića, naglašeno je da je autor ove studiozne i čvrsto strukturisane knjige armiro vrlo lucidno naslove poglavlja i podpoglavlja, pojmovima iz istorije i teorije filma i srodni umtnosti. Mladenović ocinjiva da je filmska terminologija pritvorena u važan gradivni element knjige, čime je autor postigo i stilsku upečatljivost i doslidnu kompozicionu cilinu.

– **Za života, Ernest Bošnjak je**

smatran svakojako, opisivan i ko čudak, zanesenjak, naravno, a njegove ideje o filmskoj umitnosti i inicijative da zasnuje filmsko priduzeće dočekivane s dozom sumnje, ne bi se moglo reć s prezrenjom, neg s indignacijom kako to obično biva. To jeste i biće, nema sumnje, očekivana prateća pojava novog i originalnog u malim varošima ovog parčeta svita.

A onda kad se, u novije vrime, svatila vridnost i važnost njegovog dila, Ernestu Bošnjaku, somborska varoš je splela posthumni vinac slave, kako je to činila i Lazi Kostiću, Avramu Mrazoviću, Milanu Konjoviću i drugim Somborcima čuvenim i znanim, za života minimalizovanim, prema miri palanke mireni i vridnovani. U jednom je, međutim, postignuće Milana Stepanovića jedno i jedinstveno. To je knjiga u kojoj su sabijena cilovito sva saznanja o Bošnjakovom životu i dilu – naglašava Mladenović u svojoj recenziji.

Izrazito nadahnuto divanio je i naš poznati pozorišni i filmski reditelj Gorčin Stojanović, koji smatra da se „izvrsnost Stepanovićeve knjige u znatnoj miri temelji i na njezinoj kompoziciji, načinjenoj u najboljoj starinskoj tradiciji filmske gramatike, pri čem se naracija

razvija poput pažljivo komponovanog niza filmski kadrova – od panorame do najsuptilnijeg krupnog plana. Time autor i knjiga „ispotiha”, ko podzemna voda, objašnjava šta je zapravo ova varoš, al i svit u kojem živimo”.

Na kraju o knjigi je divanio i njezin autor Milan Stepanović, pokušavajuć odgovorit na četiri osnovna pitanja: zašto je ova knjiga nastala i u čemu je njezin značaj; o kom ona zapravo pripovida; u čemu se ogleđa izuzetnost čovika o kom piše i kake odjeke njegov život i dilo ima je danas.

– **Istorijski značaj Ernesta Bošnjaka danas značajno nadilazi lokalne okvire Sombora, Bačke i Vojvodine. Iako je znatan dio njegovog stvaralaštva nepovratno izgubljen, ideja koju je zastupo – da pokretne slike mogu postat čuvar kulturnog pamćenja i snažno sridstvo umitničke artikulacije – ostala je trajna vridnost njegovog nasliđa.** Uporna nastojanja da svoju varoš uključi u šire evropske tokove moderniteta i razvije njegovu kulturnu senzibilnost koja bi pripoznala i prigrllila potencijal filma ko medija i simbola novog doba, najbolje divane o Bošnjakovoj sposobnosti da priduhitri budući značaj filma. Ta Bošnjakova sposobnost je i razlog zbog kojeg se mož divanit o kulturnom i istorijskom tragu koji je daleko nadživio vrime u kojem je nasto. Jel i onda kad su filmovi izgubljeni, a filmske trake nestale jel uništene, ostaje ono što je bilo važnije od nji – svist kako se i na margini veliki kulturni tokova mož sanjat dovoljno hrabro da se ostavi trag u istoriji – zaključio je Stepanović što je publika nagradila velikim aplauzom.

Izdavači knjige „Somborski fabrikant snova” – udruženja građana „Norma” i „Venac” – svim prisutnima, brez obzira da li su bili u sali el su ostali ispid nje, darovali su po primerak knjige, pa je tako podiljeno oko 300 primeraka ove publikacije.

R. P.

SEDAMNAJSTE „SEOSKE SIGRE BREZ GRANICA” OKUPILE REKORDAN BROJ UČESNIKA NA BIKOVU

Izazov, druženje i humanost

Bikovo je prošlog miseca ponovo bilo mjesto okupljanja, druženja i nadmetanja, jer je održano 17. izdanje manifestacije „Seoske sigre bez granica”, u organizaciji UG „Udruženi pokrećemo selo”. Tradicionalna manifestacija okupila je rekordan broj učesnika i posetilaca, a pored sportski sigri poseban akcenat ove godine stavljen je i na humanitarnu akciju kroz takmičenje u kuvanju gulaša.

Članica organizacionog tima **Dajana Andrašić** istakla je da su „Seoske sigre” tokom sedamnaest godina izrasle u prepoznatljiv događaj koji okuplja meštane i goste iz brojni mesta, prija svega zafaljujuć zajedništvu.

– Najvažniji cilj je druženje – prija sigara, tokom takmičenja i posli njevog svršetka. Ljudi iz sela danima zajedno pripremaju prostor oko škole i parka kako bi sve bilo spremno za veliki broj gostivi. Ove godine imamo rekordan broj učesnika, više od 180 takmičara, a veliko interesovanje vlada i za takmičenje u kuvanju gulaša, koje je okupilo više od stotinu učesnika. Drago nam je što je manifestacija ove godine doživjela pravi procvat – kazala je Dajana Andrašić.

Zbog visoki temperatura organizatori su ove godine broj disciplina smanjili s deset na pet, ali bez odustajanja od prepoznatljivog sadržaja. Pojedine sigre spojene su u jedinstvene discipline kako bi program bio kraći, dok su tradicionalne sigre poput hodanja na štulama, gađanja praćkom, nošenja vode i vuče traktora zadržane, nuz nekoliko novi rekvizita i moderniji sadržaja.

Med ekipama koje su se ponovo našle na startu bila je i ekipa „Fraj-

le”. **Verica Skenderović Romić** kaže da se na Bikovo rado vraćaje upravo zbog atmosfere.

– Ovo nam je treći put da učestvujemo. Okupili smo odličnu ekipu i očekujemo prija svega dobru zabavu i druženje. Sigre su nam već dobro poznate, a najviše se smijemo na disciplinama poput hodanja na štulama i nošenja vode. Najteža nam je, ipak, vuča traktora, ali to je izazov koji svi očekivaje – kaže ona.

Nikola Skenderović, koji se ranije na manifestaciji pojavljivao kao učesnik humanitarnog šahovskog programa i navijač, ove godine prvi put je dio takmičarske ekipe.

– Nije bilo problema da okupimo ekipu. Iako nismo računali na ovakvu vrućinu, dobra volja i želja za druženjem bili su dovoljni da se svi odazovu – ističe Skenderović.

Prvi put u ulozi takmičarke našla se i **Nina Kujundžić**, koja priznaje da posebni priprema nije bilo.

– Nismo vežbali discipline, al očekivamo pobjedu. Cio život se bavim sportom i navikla sam da treniram u svim uslovima, tako da mi ni ova vrućina ne predstavlja problem. Najvažnije je da se svi družimo i podržavamo jedni

druge. Malo me plaše štule, dok su mi discipline koje podrazumijavaju gađanje i preciznost mnogo bliže.

Premijerni nastup zabilježila je i ekipa Dobrovoljnog vatrogasnog društva „Tavankut”. **Vladimir Vidaković** kaže da su godinama želili učestvovati, ali su ji ranije sprječavale druge obaveze.

– Došli smo zbog dobre atmosfere i druženja. Nismo se posebno pripravljalie jer nismo ni znali šta nas očekiva, ali sada ćemo steknit iskustvo za naredne godine – kaže Vidaković.

Za regularnost takmičenja bili su zaduženi sudije med kojima je bio i **Mario Vujković Lamić**, prija učesnik i pobidnik „Seoski sigara”.

– Takmičio sam se do prija dvije godine i tada osvojio prvo mjesto, pa sam odlučio da je vrijeme da iskustvo prinesem u ulogu sudije. Znam kako je biti na terenu i zato nije teško suditi. Ode nema tenzije, već prija svega vlada dobra atmosfera i sportski duh – ističe Vujković Lamić.

Pored sportskog nadmetanja, veliko interesovanje izazvalo je i takmičenje u kuvanju gulaša. Med ekipama koje su prvi put učestvovala bio je i **Mica Šmidt** iz Tavankuta.

– Došli smo da podržimo prijatelje sa Bikova. Kuvamo goveđi gulaš po našem receptu, ali tajne ipak ostaju kod nas. Navikli smo na ovakva okupljanja i vrućina nam ne smeta. Važnije od pobjede jeste da budemo dio manifestacije i da se družimo – kaže Šmidt.

Slično razmišlja i **Robert Hedi** iz Subatice, koji je takođe prvi put kuvo na ovoj manifestaciji.

– Druženje je najvažnije. Kad vidite koliko se ljudi okupilo, vrućina se mnogo manje osića. Nemamo tajni recept – spremamo gulaš onako kako mislimo da treba, a nije nam prisudno koje ćemo mjesto osvojiti. Bitno je da učestvujemo, da se lipo provedemo i da gulaš uspije – kaže Hedi.

Posebnu vrijednost ovogodišnjim „Seoskim sigrama” dao je njev humanitarni karakter. Organizatori su sav prihod od prodaje rane namijenili za pomoć u ličenju Subatićanima kojima je pomoć bila potrebna.

„Dragi ljudi, hvala svakom ko je učestvovao u prikupljanju sridstava za naše Subatićane. Fala ljudima dobrog srca koji su dali svoje vrijeme i sridstva kako bi obezbjedili prikupljanje. Prikupljen je iznos od 106.410 din koji će se ravnomirno rasporediti za sve, a veliki broj donatora uključio se obezbjeđivanjem mesa, kruva, kuruza i drugi namirnica”, poručili su organizatori.

Na kraju dana, rezultat je osto u drugom planu. Mnogo važnije od pobidnika bili su zajedništvo, osmesi, sportski duh i spremnost da se kroz druženje pomogne onima kojima je pomoć najpotriebnija – upravo ono zbog čega „Seoske sigre bez granica” na Bikovu već sedamnaest godina okuplja sve veći broj ljudi.

N. S.

KADGOD, KO I DANAS, NA NAŠIM NJIVAMA UVIK JE ZNALO BIT I MAK Dobar mak za dobru pogaču

Iako se nalazimo u vrmenu kad najčešće divanimo o skidanju roda žita s njiva, kako bi imali kruva tokom cile godine, poso naši pridaka, ko i naši današnji zemljoradnika, nije bio vezan samo za nigovanje zrna koje će postat kruv. Niz je kultura koji se nalaze na njivama, a mista je uvik bilo i za mak.

Mak se kod Bunjevaca kadgod, ko i danas, najviše koristio za pravljenje pogače, al je svoje mista imo i u drugim ilima i kolačima. Ova kultura obično zrije u litnjem periodu, a oni koji su ga sadili imali su dosta posla. Prvo ga je tribalo posijati i nigovat, čekat da sazrije, pa ga onda obrat, a posli tog slidilo je sušenje, čišćenje i skladištenje. Prid upotribu ga je tribalo i samlit, kako bi se iz njegovog sitnog zrna dobio nadv kojim se punila pogača.

Mak je biljka koja je od davnina bila prisutna u životu ljudi. Njegovo sitno zrno, najčešće crne, sive el plavičaste boje, čuvalo se za zimске dane, kad je bilo manje friškog voća i povrća, a domačice su od

onog što su imale u kući znale napraviti različite slatke i slane dakonije. Zato je i mak, ko i orasi, suvo grožđe i med, imo svoje stalno misto u domaćoj kuhni.

Posebno je poznata pogača s makom, koja se pripravljala za posebne prilike, blagdane, okupljanja familije, al i onda kad se čeljad tila počastit čimegod što je bilo povezano sa starinskim načinom spremanja ila. Nije tu bilo gotovi nadviva iz prodavnice, pa se sve tribalo pripraviti kod kuće.

– Mak je bio uvik jedan od glavni sastajaka od kojeg sa pravila dobra pogača, to sam naučila ko dite od svoje majke kako se pravi kadgodašnja pogača s makom. Sićam se kako se kadgod mak sadio i šta je sve tribalo uraditi s njim da bi bilo što više ploda, da bi ostalo priko cile zime za pogaču s makom. Ove godine smo na njivi pored mog salaša zasadili njivu s makom posli dugo, dugo godina, na podsicanje kako se to kadgod radilo i sadilo. Pošto godinama pravim bunjevačka ila i kolače,

mak je takođe sastavni dio moje tradicionalne kuhne – kazala je **Marija Bošnjak** iz Male Bosne.

Za one koji su ga kadgod sadili, mak nije bio biljka koja bi se posijala i onda zaboravila. Ko i kod drugi kultura, tribalo je voditi računa o njivi i čekat pravo vrime za berbu. Kad mak sazrije, njegove glavice se osuše, a unutra se nalazi stotine sitni zrna. Upravo

zbog tog je berba tribala bit pažljiva, kako se zrno ne bi rasulo i kako bi se sačuvalo što veća količina.

U bunjevačkim salašima znalo se da se svaka namirnica mora dobro iskoristiti. Ono što se proizvede tokom lita i jeseni tribalo je sačuvati za zimu. Tako je bilo i s makom. Posli berbe i sušenja, zrno se čistilo i spremalo na suvo misto. Kad bi došlo vrime za pogaču, vadila se potrebna količina i pripravljala za nadv.

Danas se mak uglavnom kupuje već očišćen i pripravljen za upotribu. U prodavnici se mož nać tokom cile godine, pa je zaboravljenolliko je kadgod bilo truda potribno da bi se došlo do samo niko-

liko šaka maka za zimsku pogaču. Upravo zato ponovno sadenje maka na salašima i njivama ima i svoju simboliku. Ono podsica na vrime kad se znalo šta raste na kojoj njivi i zašto se koja kultura sadi.

Mak je, osim tog, zanimljiv i sa zdravstvenog stanovišta. Njegovo sime sadrži biljna ulja, bilančevine, vlakna i minerale, med kojima se izdvajaje kalcijum, magnezijum, fosfor, gvožđe i cink. U zrnu se nalaze i nezasićene masne kiseline, zbog čeg mak može bit dio raznovrsne i uravnotežene ishrane. Ko i kod drugi simenki, njegova hranljiva vridnost posebno dolazi do izražaja kad se koristi u umirenim količinama.

T. B.

Marija Bošnjak

Malo-pomalo prošlo je već polak ove godine, u avgustu su dani najduži i najvrući, a vrućina je – prava kanikula. Kadgod naši salašari nisu išli na litovanje na more ko što idu danas, jel nisu ni mogli ostavit josag na više dana po velikoj vrućini i jakom suncu. Uživali su na salašu u ladovini, jel u avgustu ima najmanje poljski poslova. Bili su srićni što su obezbedili žita za godišnji kruv svojim čeljadima.

A i varošćani su volili izać na salaš u goste na više dana s dicom, kad je bio školski raspust. Pa kad ji ima više, slađe se ide. Ilo se šta se skuva, kaki dan, tak a čast, sad se sve prominilo, jedni ne vole ovo, drugi ono. Ako je kogod od dice štogod zanoveto, stariji su kazali: „Ako ti se ne sviđa, poljubi pa ostavi i idi dalje od astala, drugo nema. Slađe ćeš večerat.” To je važilo za svu dicu, i goste i domaću dicu.

Poso za dicu

Ujtru se rano ustajalo, pa su dica išla čuvat josag. Mlađa, manja dica su čuvala guske na strnjiki, dica koja su čuvala svinje i ovce nadmećala su se s komšijskom dicom ko će prvi istirat josag na strnjiku. Oni malo stariji su čuvali krave, a čuvali su se nuz putove di ima trave i nuz prugu. To je za manju dicu bilo opasno, ako se za sigraje mogo bi ji voz iznenadit. Guske se na strnjiki friško naidu pa krenu na salaš pit vode, a dica polagano za njima. Kad se dica koja su čuvala svinje i ovce skupe, počela je sigrarija, a sigrali su se kasilisce, berberečke, gusaka, zlatni ime na, trganaca i vije. Ako je bilo više dice, sigrarija je bila lipša i veselija.

Dica koja su čuvala svinje i ovce imali su lipe napravljene bičove. Bičalje je bilo kratko, drveno, izrezbareno i našara-

na, a na bičalje je bila svezana štranga jedno 2 metara dužine, na početku je bio svezan koji čvor i navišeno kožni šalango va, a na kraju je bio švigar, pa su svinjari pucali bičovima. Oni veći deranci su išli tražit di ima raniji kuruza za purenje, a ovi drugi su čuvali i njeve svinje. Kuruze su purili starija dica koja više su znala kako se to radi, a poneli su i šibice sa sobom. Ti kuruzi su bili zdravo ukusni, pa su ji dica u slast pojila. I sad, posli tušta godina, kad se u mislima vratim u ditinjstvo, jasno vidim svoje drugove i drugarice, pa još ko da ostim miris pečeni kuruza na strnjiki. Te radosti iz ditinjstva, kad smo bosonogi trčali po strnjiki, ne možem i neću zaboravit do kraja života.

Dica, kad dotiraju josag na salaš, ručaje pa se vrte sigrat na ledini, na travi u debeloj ladovini ispod ora, brista el drača. Trčali su bosi po travi, ventrali se na drveće, skakali udalj i uvis i priskakali svaki jendek. Rasli su pravi, nije njim se kičma krivila. Deranci su pravili štule pa se nadmećali ko mož najdalje otić, pravili su i avione pa ji puštali letit. Loptali se krpenjačom. Curice su se sigrale s bebama od krpe, šile njim ruva i plele prstenove i lančice od lame.

Od prirode

Bile su velike vrućine, pa su čeljad ustajala rano, da se za la da uradi što je tribalo; jedni su ugarili strnjiku, drugi su zaperčili kuruze. Žene su nosile sunčat ruva, suknene ponjavice i pregače cicove, kapute, šepice, kožuve, popršnjake, rojtoške marama i suknena ruva, jel to

su najviše napadali moljci. Sad se najviše nosi najlon, perlon, poliestar, poliamid i žersej, to ni moljci ne vole, pa ga ni ne napadaje. I perje se nosilo sunčat, a kadgod se perje zdravo cinilo, jel je kadgod svaki cilog života spavo na perju i nikom nije smetalo. A danas su perje pobacali iz kreveta, jedni čerez astme, drugi čerez alergije, a treći čerez mode. Velika Gospojina je uvijek bila velika ko i naša Dužijanca. Za taj dan su cure dobivale nova ruva, a momci odila, pa su tako svečano obučeni išli u crkvu na Dužijancu, a posli podne u kolo.

Domaća teja, kvas i štirka

Sve se domaće i prirodno prominilo s veštačkim, pa čak i rana. Svi prilaze na brza i gotova ila. Malo nas je koji još kuvaje ona prava bunjevačka ila koja su ukusnija i zdravija. Za teju se skupljo cvat od lipe, titrice, majčine dušice, koprive, mente, nevena, hajdučke trave, bili slez, drškovi od višnje, listovi od tunje. Naše domaćice su znale koja je teja za čega dobra, pa su tako ličili svoju čeljad. U avgustu zrije najviše voća koje se duncuje, suši i kuva onaj pravi domaći pekmez.

U avgustu se i tarana pravila, kad prispije novo brašno, a jaja je liti bilo zadosta. Tarana se sušila na velikom astalu na bilom čaršapu, digod u ladu. U šali su kazali: „Naša rana, krumpir i tarana.” Kadgod su i kvas kuruzni žene same pravile za pečenje kruva. Zakuvaje tri kile čiste prikrupe, po kile brašna i jedna šaku tista, od zaku vanog tista za kruv. To se zakuva, pa kad se krene pravile se pogačice, pa se osuše. Tim kva-

som se peko kruv, a pivski kvas se kupovo samo kad se peko kolač. Žene su i štirku pravile, jedne od žita, druge od krum-pira.

Legenda o Bunariću

Poslidnje nedilje avgusta je proštenje na Bunariću. To je nama najbliže Marijino svetište. To sveto misto se spominje zdravo odavno, a velik križ je podignut 1893. godine. Ima dvi kapelice, katoličku i pravoslavnu. O Bunariću ima više legendi, a jedna legenda o Bunariću kaže da je tamo blizu živila jedna bolesna divojka, od koje su i doktori digli ruke, jel joj nije bilo lika. Jedno jutro kad se probudila kaže da joj se ukazala Gospa i kazala joj je da se umije i napije vode sa izvora pa će ozdravit. Čeljad su mislili da bunca, jel je imala jaku vatru. Otac je upregao konje pa je odno tamo. Ona je oma našla izvor za kojeg niko nije znao, jel dotleg nije ni postojao. Ona se oma umila, napila vode, malo je i kući ponela i posli tog je ozdravila. Kad se to pročulo, tušta svita je tamo dolazilo. Iz daleka su čeljad dolazila na paorskim kolima, donesivali su dicu i svoje bolesnike, pili su vode sa izvora, umivali se i prali noge i rane. Tad je više svita ozdravilo, a ozdravljali su oni koji su virovali u Gospinu moć ozdravljenja.

Lito za mlade

U ovom vrućem mjesecu najviše se odmaralo u debeloj ladovini, naši stari su se družili i komšijali. Za mlade se pravila kola i igranka na veliki ledina ma po salašima. Tako su se mladi družili, zabavljali i zaljublivali. U kadgodašnje vrijeme nikad ni jedna divojka nije išla kod momka kući. A curini roditelji nisu dopuštali da joj momak ulazi u sobu... A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Drugog avgusta je Porcijunkula. Na taj dan su se po crkvama održavale velike svečanosti, di su se virnici mogli ispo-viditi i pričestiti, što se moglo naminit za kaku nakanu. Trećeg avgusta se spominjemo Blaženog Avgusta Kažotića, biskupa iz reda svetog Dominika.

Snižne Gospe se spominjemo petog avgusta. U davno vrime virnici i crkvene vođe su tili napraviti crkvu Gospi u čast, pa su se dogovarali di će je napraviti. Al na veliko čudo, jedno je brdo osvanilo pokriveno snigom u avgustu misecu. Onda su shvatili da Gospa želi da se crkva tamno sagradi. Kad su je napravili, nazvali su je crkva Snižne Gospe.

Priobraženja Kristovog se spominjemo šestog avgusta. Kad je Isus došo na goru Tabor u Galileji sa svoja tri apostola, Petrom, Jakovom i Ivanom, priobrazio se, lice mu je sjalo ko Sunce, a odića čista bila, a s neba se čuo glas: „Ovo je sin moj ljubljani, njega slušajte.“ Maksimilijana Kolbe, sveca novijeg vrimenta, spominjemo se 14. avgusta. Sveti otac Papa Ivan Pavao Drugi ga je proglasio svetim 10. oktobra 1982. godine.

Veliku Gospojinu slavimo 15. avgusta, Uz-

nesenje Blažene Dvice Marije u nebo. Veliki znak pokazo se na nebu: obučena žena, Sunce blista joj pod nogama, a na glavi kruna od 12 zvezda. Uznesena je sveta Bogorodica u neseko kraljevstvo.

Svetog Roku slavimo 16. avgusta. On je zaštitnik od strašne bolesti kuge. Rođen je 1295.

godine u Monpeljeru, a tamo je i umro, mlad sa samo 32 godine. Roko je rano osto siročće, pa je posli smrti roditelja sve svoje nasliđeno imanje podilio sirotinji. Nigovo je bolesnike zaražene kugom, a mnoge je znakom križa izličio. Kuga je napadala ljude i sve životinje, pa još i pacove koji su prinosili zarazu. Najveća epidemija kuge bila je na Bliskom istoku, a bolest su prinosili putnici koji su daleko putovali, vojnici koji kaki, trgovci i šverceri. Kuga je dvared zavatila Subaticu, nuz rat, glad i siromaštvo stigla je i kuga 1709. godine, a za bolesne su se starali franjevci koji su ji dvorili. Drugi put je kuga zavatila cilu Bačku i Banat 1738. godine. U Subatici je umrlo više od 300 čeljadi, što je zapisano, a umrlo je zdravo više što nije zapisano u knjige umrli.

Dok je kuga još harala, posvećen je kamen temeljac zavitne kapele posvećene Svetom Roki, 5. septembra 1738. godine. Sama kapelica je sagrađena više zajedničke grobnice, di je saranjeno jedno trideset čeljadi koje su poubijali Turci.

Naši prici su uzeli zavitnu post, da će postiti na dan Svetog Roke. Ta se post još i danas drži na naši kućama i salašima. **A. V. K.**

BUNJEVAČKA ZDILA

Ladno i slatko

Limunada

dvi litre vode
3 limuna
10 kašika šećera
Šećer metnit u vodu i mišat dok se ne rastopi, pa dodat isciden sok od limuna. Izmišat i metnit u frižider nek se oladi.

Sok od višanja

dvi i po kile iskalani višanja
litra i po vode
1 kila šećera
2 limuntusa
Višnje skuvat u vodi, pa dodat šećer i limuntus. Kad se proladi, procidit na gazu pa salit u boce. To je gust sok, razriđiva se vodom po ukusu.

Sladoled I

5 jaja
10 kašika šećera
3 šlaga
2 rebra čokolade
Žumanjca umutiti s 5 kašika šećera, šlag umutiti s tri deci vode, a biljanca umutiti s 5 kašika šećera. Sve sjedinit, u polak dodat rastoplenu čokoladu, pa ga zamrznit.

Sladoled II

Po litre slatke pavlake
3 žumanjceta
20 deka šećera
dva vanilin šećera
Sve sastojke umutiti i sjedinit, pa zamrznit.

foto: pixinio.com

Sladoled III

1 litra mlika
8 jaja
16 kašika šećera
1 kašika oštrog brašna
2 vanilin šećera
Mliko metnit na šporet, kad provrije dodat žumanjca umućena

s 8 kašika šećera, brašno i vanilin šećer, skuvat pa ostavit da se ladi. Biljanca umutiti s 8 kašika šećera. Sve sjedinit, promišat, podilit u dva dila, obojit prehrambenim bojama, pa zamrznit.

U kadgodošnje vrime smo sami pravili sladoled!

A. V. K.

ANTUNOVIĆ – PRIPORODITELJ BUNJEVACA, A NE HRVATA

Da Bunjevci budu ono što jesu

Moram upotribit pravu rič o raznoraznim pisanjima o „Istaknutim ljudima bački Hrvata“, jel kad se piše da su se u XVI viku u Bačku doselili Hrvati – to je laž.

Tad smo se ode doselili mi, Bunjevci, a ne Hrvati. U to vrime je jedan dio nas Bunjevaca osto u staroj postojbini pod svojim starim bunjevačkim imenom. Ta naša braća, koja su ostala na prostoru severne Dalmacije i Like i sad se zovu Bunjevci, ko što su se zvali i prija nekoliko vikova, mada žive med Hrvatima, i mada su izloženi najvećoj hrvatskoj propagandi da se odreknu bunjevštine i da prime hrvatsko ime (ko danas da kažemo ode kod nas).

Nije istina kad se tvrdi da su prvu varošku upravu u Subatici 1779. godine činili sve sami Hrvati, jel su tu upravu činili: Vojnić, Mamužić, Rudić, Josić, Prčić i drugi, a oni su svi do jednog bili čisti Bunjevci, koji u ono vrime nisu ni čuli za Hrvate.

Tvrdi se da je biskup Ivan Antunović bio prvi priporoditelj bački Hrvata. Pokojni Antunović bi se u grobu privrtnio kad bi ovo čuo, jel je on bio prvi i najveći priporoditelj Bunjevaca i bunjevštine, a ne Hrvata. Sve njegove knjige, sve njegove novine, sva njegova privatna pisma puna su poziva Bunjencima da čuvaje svoje čestito bunjevačko, a ne hrvatsko ime i svoju dičnu bunjevštinu. Nikad nije spomenuo da smo mi, Bunjevci, u stvari Hrvati, el da bi tribalo da postanemo Hrvati. Naprotiv, on je izričito izjavljivo i naše stare pozivo da ne budu ni Rusi ni Poljci, ni Hrvati, neg da ostanu ono što su im i stari bili – Bunjevci.

Koliko je on bio Bunjevac i koliko je tioda se ime bunjevačko sačuva, dokaz je osim brezbroy drugi,

što je 1870. godine počeo izdavati „Bunjevačko-šokačke novine“. Dakle bunjevačke i šokačke, a ne bunjevačko-hrvatske novine. I ne bi u svojim novinama pozivo Bunjevce da ostanu Bunjevci.

Kažu i da je Antunović zato pozivo Bunjevce da ostanu Hrvati, jel pod Mađarima nije smio ni sebe ni nji nazvat hrvatskim imenom (?). Kad je on smio u srid Kaloče još u ono vrime javno pisat pravoslavnim Srbima, koji su onda bili „kost u grlu“: „Budite srdačno pozdravljeni, braćo Srbi! Ta ma šta svit divanio i piso, nikada neće uzdrmati

moje najčvršće uvirenje, da smo mi od jednog oca i od jedne te iste matere rođeni, da smo krv, od krvi, kost od kosti. O tome svidochi slog i trup tila, lik i oblik, narav, običaj i adet u radosti i žalosti, u ilu i piću, u odilu i porodičnom životu, u načinu gazdovanja, mišljenja i osićenja u miru i ratu, pod jednim istim imenom i prezimenom. I to ne samo ode, već i tamo u Dalmaciji, Bosni, Hercegovini i Srbiji, kako sam se o tom i posebnim iskustvom osvidochio“. (vidi Antunovićovu „Raspravu“).

Kad je katolički biskup Ivan An-

tunović u to vrime u Kaloči smio ovako javno pisati o pravoslavnim Srbima, alaj bi se on bojo jedne tako brezopasne izjave da su Bunjevci Hrvati. Ono

što je Ivan Antunović bio i što je u srcu ostio, on je to tioda i smio kazat, a ono što u duši nije ostio to nije ni tioda kazat!

Za tekst je korišćen i malo priraden tekst iz „Bunjevački novina“ (organ nezavisni Bunjevaca) iz 1940. godine izdati u Subatici

Miroslav Vojnić Hajduk –
Marača

Dani bunjevačke kulture u Bajmaku

Bunjevački kulturni centar „Bajmak“ pripravlja i ove godine tradicionalne „Dane bunjevačke kulture“, ko i uvik, poslidnjeg vikenda avgusta.

U petak, 28. avgusta, biće promovisan dvadeseti bilten koji prati „Festival bunjevački ila“, a prija tog će gosti moć premijerno vidit nov dokumentarni film BKC „Bajmok“ koji donosi pripovetku o **Ivanu Antunoviću**, bunjevačkom priporoditelju. Program u petak počinje u 18 sati.

U subatu, 29. avgusta, od 8 sati kreće „Festival bunjevački ila“ (svečano otvaranje je u 10 sati) koji će, kako najjavljivaje organizatori, bit baš posičen. Gosti mogu očekivat velik broj tradicionalni ila, i ove godine u duhu multikulturalnosti koji će bit pojačan nastupom pripadnika ruske i kineske zajednice u Bajmaku.

N. S.

IZ BUNJEVAČKE PROŠLOSTI – SIĆANJE NA BUNJEVKE I BUNJEVCE

Klasje upleteno u stihove, al i zabiluženo u fotografijama

Pozната bunjevačka pisnikinja koja je ostavila značajan pečat kroz svoj dugogodišnji rad bila je i **Marija Horvat**. Nigovala je ljubav prema fotografiji od ranog djetinjstva i ljubav prema pisanju riči.

Svako na svoj način osića i doživljava stvarnost oko sebe. I sve to se nataložilo na našoj duši, i ono što je bilo lipo i ono rđavo. Onaj ko to mož iskazat, prineće kroz pisme, pripovitke el slikom i muzikom. Jedna od nji je bila i Marija Horvat koja se nesebično davala kroz svoj neumorni rad pisanjem pisama i fotografišuć sve ono što je ona smatrala da triba bit zabiluženo.

Marija Horvat je rođena je 1945. godine na salašu u Aleksa Šantiću u paorskoj familiji od majke **Ane Babić** i baće **Ferenca Križaka**. Godine 1964. došla je u Subaticu i zaposlila se u Fidelinki u kojoj je radila do odlaska u penziju 2000. godine. Izdala je četiri knjige: tri zbirke poezije „Leptirica“ (1995.), „Ljubavi litalice“ (2004.) i „Poetska duša“ (2013.). Poseban biser u njezinom opusu stvaralaštva je

upravo fotomonografija „Promaja u pendžerima vrmena“ koja je izašla 2008. godine u izdanju Novinsko-izdavačke ustanove „Bunjevački informativni centar“ iz Subatice. Bila je dugogodišnji član Književnog odbora pri Bunjevačkoj matici u Subatici ko i dugogodišnji saradnik „Bunjevački novina“, „Subatički novina“ i „Het napa“.

Inspiraciju za njezine fotografije, ko i za pisme, davale su joj najobičnije pojave i predmeti iz svakodnevnog života i života Bunjevaca s ovi prostora. U njima je pronalazila dio sebe ko i sićanje na svoje djetinjstvo na salašu, dičije radosti i salaše koji više nema. Te salaše ona

Klasje u slici

*Veliko je srce ravnice
daruje nesebično.
Malo joj dajemo
bogatost nam vraća.
Klas žita, šta je to?
Opivan u pismama
za nas komad kruva.
A slama?*

*Slama je ono što se pokosi,
balira, pogazi, zapali,
nestane u dimu.
Gar vitar donese
Na bačke njive.*

*Dio slame je oko nas
na zidu uramljena slika
na njoj zvonce čuti
na drugoj cvat ne mriši
sviđa nema svitlost.*

*Tu je kuća u koju
ne mož ući
pendžer u koji niko
ne mož da zaviri.
U visinu se diže deram,
ne škripi, ne daje vodu.
Ograda koja ne trune.*

*Jedino možmo zavirit
u dušu slamarke.
Uzela je od prirode
običnu slamčicu
i dočarala pravu idilu.
Umitnica slikama čuva
simbole našeg kraja
salaše, jablanove, čardakove
ne da njim u zaborav.
Te slike mnoge od nas
vraćaje u djetinjstvo
to su čuvari uspomina
to je ispovist slamarke
utkana u sliku od slame.*

je čuvala na fotografijama i u pismama, nije im dala da padnu u zaborav i da odu sa vremenom kojeg

više neće bit. Ona je svoj skromni život utkala u bogatstvo ljubavi prema fotografiji da bi zabilužila posebne trenutke koji su nju inspirisali da ostanu posli nje.

Njezin život je bio jedan velik kufer pripun dragi uspomina koje je ona pritočila u fotografiju i u poeziju i dala onima koji su mogli pripoznat lipotu njezinog fotografskog i poetskog izražaja. Nesebično se vraćala svojoj ravnici kojoj je posvetila mnoge pisme ko što je pisma „Klasje u slici“ iz knjige poezije „Poetska duša“.

Umrkla je 8. januara 2023. godine u Subatici.

T. B.

SAVITI NUTRICIONISTE ZA ZDRAVIJI ŽIVOT – ISHRANA I ULOGA DRUŠTVA

Užine tokom škulske godine

Početak škulske godine donosi povratak obavezama, ali i svakodnevno pitanje koje muči gotovo svakog roditelja: šta spakovat djetetu za užinu? U želji da ušparaje vrijeme, mnogi posegnu za pekarskim proizvodima, grickalicama el slatkišima koji brzo utole glad, al organizmu ne obezbeđivaje hranljive materije potrebne za rast, razvoj i koncentraciju. Dobra vest je da zdrava užina ne mora bit skupa, komplikovana nit zahtivat tušta vremena za pripravljanje. Za svega nekoliko minuta planiranja moguće je napraviti obrok koji će djetetu dat energiju za ostatak školskog dana.

Idealna užina treba sadržat kombinaciju složeni ugljeni hidrata, proteina i zdravi masti. Taka kombinacija omogućava postepeno oslobađanje energije, duži osjećaj sitosti i bolju koncentraciju na nastavi. Na primer, sendvič od integralnog kruva s mladim sirom, pučijom šunkom i friškim povrćem predstavlja odličan izbor. Pripravljanje traje svega nekoliko minuta, a dte dobija kvalitetan obrok bogat proteinima, vlaknima, vitaminima i mineralima.

Voće je još jedna nezaobilazna namirnica. Jabuke, kruške, banane, briske el sezonsko voće lako se pakuju i ne zahtijave posebno pripravljanje. Još bolja opcija je kombinovat voće sa šakom orašasti plodova el simenkama, ukoliko dte nema alergije. Tako se postiže bolji balans hranljivi materija, a energija traje znatno duže neg posli konzumiranja slatkiša el industrijski grickalica.

Jogurt el čaša kefira, nuz nekoliko integralni krekeri, takođe predstavljaje brz i praktičan izbor. Mlični proizvodi obezbeđivaje proteine i kalcijum neophodne za pravilan rast kosti, dok integral-

Ivan Katančić
stručni nutricionista - dijetetičar

ne žitarice doprinose dužem osjećaju sitosti. Domaći mafini od ovseni pahuljica, jaja i banane mogu se pripremiti unaprijed i koristiti nekoliko dana, što dodatno štedi vrijeme tokom radne nedjelje.

Roditelji često smatraje da je zdrava ishrana skupa. Međutim, nuz malo planiranja moguće je pripremiti kvalitetne užine po vrlo pristupačnoj cini. Kuvano jaje, domaći namaz od tunjevine el humusa, sezonsko voće, šargaripa isečena na štapiće el kokice pripremljene brez tušta ulja često su jeftinije od svakodnevnih kupovine peciva i slatkiša u školskom kiosku. Osim finansijske uštede, ovakvi izbor značajno doprinosi zdravlju dte.

Važno je uključiti i samu dte u izbor i pripravljanje užine. Kad učestvuju u pravljenju sendviča, biranju voća el pakovanju kutije za škulu, veća je vjerovatnoća da će ono što su pripremili zaista i poist. Istovremeno razvijaje odgovornost, samostalnost i stvaraje zdrave prehrambene navike koje će ji pratiti tokom života.

Ne treba zaboravit ni hidrataciju. Nuz užinu je najbolje spakovati flašicu obične vode. Zaslađeni sokovi i gazirana pića sadrže velike količine šećera, a ne gasi žeđ na pravi način. Dovoljna količina vo-

de doprinosi boljoj koncentraciji, sprječava umor i pomaže organizmu da pravilno funkcionise tokom cijelog školskog dana.

Na kraju, ne postoji jedna savršena užina koja odgovara svakom djetetu. Najbolja užina je ona koja je raznovrsna, nutritivno vrijedna, prilagođena uzrastu i koju dte rado

ide. Kadgod će to bit sendvič, kadgod voće s jogurtom, a kadgod domaći mafini el tortilja s piletinom i povrćem. Ključ nije u savršenstvu, već u dosljednosti. Male promjene koje zahtijavaju svega nekoliko minuta svakog jutra mogu imati veliki uticaj na zdravlje, energiju i uspjeh dte tokom cijele školske godine.

Bunjevačka kuhinja

Kisela čorba

Potrebno je:

- ½ kg junećeg mesa od rožbratne
- 2,5 l vode
- veza zeleni
- manji koren celera
- manja veza lišća peršina i celera
- 2 dcl kisele pavlake (el 200 ml pavlake za kuvanje)
- ulje
- začini, so biber
- 2 kašike brašna

Pripravljanje:

U vrilu vodu metnit meso, dodat očišćen zelen i koren celera, so, biber i začini. Kuvat na sridnjoj vatri, povremeno dodavati vode (po potrebi).

Kad meso omekša, izvaditi ga, isckati na kocke, a zelje izmiksati štapnim mikserom. Vratiti meso u čorbu i metnit nek provrije pa dodati zapršku od malo ulja i brašna i kuvati još oko 10-15 minuta. U malo čorbe razmutiti kiselu pavlaku i dodati je u čorbu. Na kraju ukrasiti peršinovim i celerovim lišćem.

Mirjana Vojnić Hajduk

I KAD NAM SE ČINI DA JE ŠTOGOD VIŠAK U BAŠČI, NE MORA BIT TAKO Tušt – korov koji vredi sačuvati

Raste gotovo svudan, podnosi žege i siromašno zemljište, a mnogi ga iz bašče čupaju čim se pojavi. Tušt, međutim, odavno ima svoje mesto u kujnama širom sveta. Njegovi sočni listovi i mlade stabljike bogati su vitaminima, mineralima, antioksidansima i omega-3 masnim kiselinama.

Avгust je vreme kad se tušt lako primećiv u baščama, na njivama, pored staza i na mistima di bi mnoge druge biljke teško opstale. Dok sunce prži zemlju, ova niska biljka širi svoje mesnate stabljike po površini tla, stvarajući guste zelene busene. Dovoljno je nekoliko topli i suvi nedilja da se pojavi gotovo svudan. U baščama ga često dočekiva ista sudbina – čupanje i bacanje. Tušt se kod nas uglavnom doživljava ko korov, premda je rič o jestivoj biljki koja ima dugu tradiciju upotrebe u različitim krajevima sveta.

Njegovo latinsko ime je *Portulaca oleracea*, a pripada porodici tuštovki. Biljka ima poleglu, razgranatu stabljiku koja često poprima crvenkastu el lilavu boju. Listovi su mali, ovalni, debeli i mesnati, ispunjeni vodom. Cvatovi su sitni, najčešće žuti, a pojavljuju se tokom topli miseci. Upravo zbog sočni listova tušt na prvi pogled mož podsitit na malu sukulentnu biljku. Voli sunce, toplotu i dobro podnosi sušu. Prija mu rastresito zemljište, al uspiva i na mistima s malo vode i hranljivi materija. Zbog tog ga srećemo u povrtnjacima, voćnjacima, vinogradima, na obrađenim površinama, nuz putove i na drugim otvorenim mistima.

Rasprostranjen je širom sveta, a ko povrće posebno je cinjen u mediteranskoj, bliskoistočnoj i azijskoj kujni. U različitim kulturama pripravlja se ko salata, kuvano zeleno povrće, dodatak supama i

foto: wikimedia/Júlio Reis (Tantazul)

čorbama, omletima i drugim ilima, a koristi se i za kišljenje.

Ko rana se najčešće koriste mlade stabljike i listovi. Mogu se ist friški, kratko obareni el proprženi, a njev ukus je blago kiselkast i osvežavajuć. Upravo zbog sadržaja sluzavi materija tušt tokom kuvanja dobija karakterističnu, pomalo kremastu teksturu. Njegova najveća vrednost krije se u sastavu. Tušt sadrži vitamine A, C i E, kao i pojedine vitamine B grupe. Od minerala se izdvajaju kalijum, magnezijum, kalcijum, fosfor i gvožđe. Količina pojedini hranljivi materija zavisi od uslova u kojima biljka raste, starosti biljke i načina pripravljanja.

Posebnu pažnju nutricionista privlače njegove masne kiseline. Tušt je med zelenim lisnatim biljkama posebno zanimljiv zbog sadržaja alfa-linolenske kiseline, poznate ko ALA. To je biljna omega-3 masna kiselina koju organizam koristi ko jednu od važni masni kiselina u ishrani. U istraživanjima se navode i druge masne kiseline, ko i različita bioaktivna jedinjenja. Med njima su flavonoidi, karotenoidi, alkaloidi, terpenoidi i fenolna jedinjenja. Tu su i pigmenti poput betalaina, ko i različiti polisaharidi. Ovaki sastav daje biljki zanimljiv antioksidativni potencijal. Vitamin C doprinosi normalnoj

funkciji imunskog sistema i zaštiti ćelija od oksidativnog stresa, dok vitamin E ima značajnu antioksidativnu ulogu. Karotenoidi povezani s vitaminom A važni su za normalan vid, kožu i funkcionisanje imunskog sistema. Kalijum, kojeg u tuštu ima relativno mnogo, učestvuje u održavanju normalne funkcije mišića i nervnog sistema i doprinosi održavanju normalnog krvnog pritiska. Magnezijum ima ulogu u radu mišića i nervnog sistema, stvaranju energije i smanjenju umora i iscrpljenosti.

Kad se sve sabere, tušt predstavlja zanimljivu kombinaciju hranljivi materija u biljki koja raste gotovo brez posebne nige.

Upotreba tušta u ishrani seže daleko u prošlost. Na prostoru Mediterana i Bliskog istoka koristio se ko sezonsko zeleno povrće, dok se u pojedinim dilovima Azije tradicionalno kuva, prži el kisel. U savrimenoj kujni ponovo dobija pažnju, naročito med onima koji vole samoniklo jestivo bilje.

Njegova pridnost u kujni je jednostavna priprema. Mlade grančice mogu se oprat, sitno isiekat i oma dodat salati. Ukus je osvežavajuć, blago kiselkast, pa lipo dogovara paradieki, krastavcu, papriki, mladom luku i mliečnim proizvodima. Kratko kuvanje el dinstanje omekšava stabljike, dok listovi

zadržavaju karakterističnu sočnost. Starije stabljike mogu bit žilavije, pa je za ilo najbolje birat mlade vrrove biljke. Tušt mož poslužit i ko zamina el dopuna špenotu i blitvi. Dovoljno je nekoliko minuta na tavi s malo ulja, bilim lukom i začинима.

Tušt ima jednu osobinu koja ga čini posebno zanimljivim za savremenu ishranu – uspiva tamo di mnoge druge biljke teško opstaju. Dobro podnosi visoke temperature i sušu, brzo se širi i daje jestive mlade listove i stabljike tokom lita.

Zbog tog je njegova pripovitka pomalo neobična. Godinama ga ljudi čupaju iz bašči ko nepoželjnu biljku, dok se u drugim dilovima sveta prodaje i pripravlja ko povrće. Danas se ponovo proučava zbog nutritivnog sastava, naročito zbog omega-3 masni kiselina, vitamina, minerala i različiti biljni jedinjenja. Ipak, kod samoniklog bilja najvažnije pravilo ostaje pravilno pripoznavanje biljke i misto s kojeg se bere. Tušt triba brat na čistim površinama, udaljenim od prometni putova i mista koja se tretiraju pesticidima. Posebnu pažnju zasluži va i činjenica da tušt sadrži oksalate, pa osobe sklone stvaranju bubrižni kamenaca el s određenim bubrižnim tegobama tribaje bit oprezne s većim količinama.

Za većinu ljubitelja povrća, međutim, dovoljno je zapamtiti jednostavnu stvar: kad se tokom avgusta med paradiekom i paprikom pojavi niska biljka s mesnatim listovima i crvenkastim stabljikama, moždar prid sobom imamo upravo tušt.

Umisto u kantu za korov, nekoliko mladi grančica mož završit u salati. Ostalo mož ostat u bašči – jer će se vrlo brzo ponovo pojaviti.

Pripravila:

Eva Kovač Pečakai

NA SUBATIČKOM HIPODROMU ODRŽAN JE DVODNEVNI KASAČKI
SPEKTAKL POSVEĆEN PROSLAVI SVRŠETKA ŽETVE

Pehar „Dužijance” se ne seli – ostaje u Somboru

U Subatici je održana jedna od najprestižniji konjički kasački trka u regionu – „Dužijanica”, a trka koja tradiciju drži još od 1968. godine donela je sjajan kas prvog favorita, pobidu grla **Delicious Gar** štale „Dream Catcher” iz Sombora, petu pobidu vozaču i treneru **Vladimiru Pribiću** u nadmetanju koje se organizuje u čast svršetka žetve na severu

*Peti trijumf u „Dužijanci”:
Vladimir Pribić*

Bačke, ali i radost našem košarkaškom reprezentativcu u NBA zvizdi **Nikoli Jokiću** koji ni ove godine nije propustio priliku proslaviti – kako se „Dužijanica” i mož najbolje proslaviti – nuz šampanjac.

„Dužijanica” je ove godine malo prominila svoj format, prvo su bile organizovane dve kvalifikacione trke, a po najbolja tri grla ostvarila su plasman u finale. Grlo Delicious Gar bilo je svakako prvi favorit, bilo je oni koji su se nadali da mogu pomrsiti konce, al je staza pokazala da trenutno ne postoji grlo u Srbiji koje mož parirati. Tako da

Siguran kas od starta do cilja: Delicious Gar sa vozačem Vladimirom Pribićom

Proslava kad se osvoji „Dužijanica”: trijumfalno podizanje vozača na sulkama

je Vladimir Pribić u finiš trke ušao, kako se to i očekivalo, nuz slanje poljubaca najvrijnijim navijačima,

nuz utisak da je u finišu „dodo gas” tek koliko je bilo potrebno da se stigne do pobide.

Prvi trijumf Pribić na „Dužijanci” Pribić je 2001. godine, s grlom **Dikron**, a potom je zabilužio tri

REZULTATI OD SUBOTE

Prva kasačka trka: Yohani AT (V. Pribić) 1:23,2, Apple JMH (N. Pejić) 1:23,3, Jamay (S. Grujić) 1:24,5, Parker K (P. Dulić) 1:24,9, druga kasačka trka: Cer (B. Nović) 1:20,6, Amanda (A. Seke) 1:23,5, Greta RD (B. Mukić) 1:24,0, treća kasačka trka: Astral Love (N. Pejić) 1:20,5, Senator

(A. Seke) 1:21,5, Faraon Face (D. Filipović), Picolino S (S. Stantić) 1:24,5, četvrta kasačka trka: Stra-vinsky AT (B. Kečenović) 1:20,2, Massimo (M. Tasić) 1:23,2, peta kasačka trka: Lepi Mića (B. Skenderović) 1:23,7, Izida (Z. Petrović) 1:24,6, Cardinale Laksmey (L. Sokola) 1:25,3.

pobide s grlom Amy del Duomo (2021., 2022. i 2023. godine).

– Očekivana je bila ova pobida, ona je bila izraziti favorit, a i to ume donet određeni teret kad su očekivanja tako velika. Jer, može da se desi uvijek kiks. Kad razmišljam o pobidama na „Dužijanci” svakako da je ona prva bila teže izvojevana, jer tada Dikron nije bio favorit, dok je Delicious Gar bila veliki favorit, u smislu da sve osim prvog mista predstavlja neuspjeh. Spremamo se za veliku trku u Mađarskoj „Maršal kup” koje na čeka za mjesec dana u Budimpešti – istako je Pribić.

Iza grla Delicious Gar prošli su Juan les Pins, Dominio BI, Stan Getz AT, Fany i Dominus Fas, a nakon uručjenja pobjednički trofeja, prikrivača za konja, al i tradicionalnog žitnog vinca, šampanjac je završio u rukama Nikole Jokića.

– Ovo je velika pobida za nas u velikoj trki ko što je „Dužijanca”. Očekivali smo možda malo veću konkurenciju, pa i neka grla iz inostranstva, jer „Dužijanca” to zasluživa – to je jedna od najbolji trka u regionu. Drago mi je što

trofej ostaje u Somboru, a svako ko ćemo pokušat da se trofej ostane kod nas i dalje. Sjajnu saradnju imamo s Vladom Pribićom, zbog njega sam zavolio ovaj sport, drago mi je što je baš on sada u prvom planu posli pet pobida. Emocije su sjajne, i nadamo se da neće još skoro stati! – bile su riči raspoloženog Nikole Jokića koji ni ove godine nije propustio priliku da bude nuz štalu „Drim Kečer”.

„Dužijanca” je i ove godine organizovana od strane Konjičkog kluba Bačka kao dvodnevni spektakl. Pobidama tokom subotnjeg dana radovali su se Johani AT (V. Pribić), Cer (B. Nović), Astal Lav (N. Pejić), Stravinski AT (B. Kečenović), Lepi Mića (B. Skenderović), dok su u nedjelju slavili Koraja Efbe (B. Mukić), Top Timoko (A. Andral), Imoka AT (M. Oračić), u kvalifikacijama za „Dužijancu” Stan Getz AT (B. Skenderović) i Delicuous Gar (V. Pribić), Armani B (B. Mukić), Readly Vud (M. Kovačević), te u finalu „Dužijance” Delicious Gar (V. Pribić) i u utešnom finalu „Dužijance” Felhok Felet (M. Tasić).

REZULTATI OD NEDILJE

Prva kasačka trka: Koraya Efbe (B. Mukić) 1:19,3, Joueuse Majyc (M. Tasić) 1:19,4, Lady Diego (B. Nović) 1:21,0, Java de L'Aumoy (M. Gajić) 1:23,6, druga kasačka trka: Top Timoko (A. Andral) 1:18,7, Aragorn (V. Pribić) 1:19,1, Elisa (J. Prkosavac) 1:19,2, Glenn Miller AT (B. Kečenović) 1:19,4, treća kasačka trka, Memorijal „Albe Tumbas Loketić”: Imoka AT (M. Oračić) 1:17,8, Gamma Wise As (B. Nović) 1:18,2, Interconnection (N. Đorđević) 1:18,8, Ad Astra (B. Marjanović) 1:19,3, četvrta kasačka trka, „Dužijanca – I kvalifikacija”: Stan Getz AT (B. Skenderović) 1:19,3, Fany (L. Sokola) 1:22,3, Dominus Fas (B. Mukić) 1:23,4, Felhok Felett (M. Tasić) 1:24,0, peta kasačka trka, „Dužijanca – II kvalifikacija”: Delicious Gar (V. Pribić) 1:14,9, Juan les Puns (B. Marjanović) 1:15,9, Domi-

nio BI (D. Katanić) 1:16,8, Lucky de Sajan (B. Skenderović) 1:21,3, šesta kasačka trka, Memorijal „Bela Tumbas”: Armani B (B. Mukić) 1:18,0, Fast'n Furious Star (B. Marjanović) 1:18,0, Orea (J. Nushol) 1:18,6, Seniorita (B. Nović) 1:18,7, sedma kasačka trka, „Sećanje na Pavla Crnkovića”: Readly Wood (B. Kovačević) 1:20,5, Ferari (M. Živković) 1:20,8, Ringostarr (I. Vukov) 1:21,4, Sting AT (M. Tasić) 1:22,2, osma kasačka trka, „Dužijanca – finale”: Delicious Gar (V. Pribić) 1:13,8, Juan les Pins (B. Marjanović) 1:14,7, Stan Getz AT (B. Skenderović) 1:14,9, Dominio BI (D. Katanić) 1:15,7, Dominus Fas (B. Mukić) 1:16,2, deveta kasačka trka, „Dužijanca – utešno finale”: Felhok felett (M. Tasić) 1:16,4, Lucky de Sajan (B. Skenderović) 1:16,6.

Utišno finale dobili su Felhok felet i Milan Tasić

– Svaka „Dužijanca” je sama po sebi zanimljiva, zbog tradicije, učesnika, pitanja da li ćemo dobiti možda neki novi rekord. Možda je moglo biti malo zanimljivije u finalnoj trki, neka grla su u kvalifikacijama imala peh, pa su isključena, ali je i ovo bilo veoma dobro. Ove godine smo imali goste iz Slovenije, ne u trci „Dužijance” nego u trci sa

nešto manje bodova, a svakako bi bilo lipo da nam u narednim sezonama dođu grla koja svojim rezultatima mogu parirati najboljim grlima u Srbiji – ističe Miodrag Zagorac, pridsidnik Konjičkog kluba Bačka.

Nakon „Dužijance” u Konjičkom klubu Bačka pripremaju nove izazove na stazi subatičkog Hipodroma.

N. S.

SUŠENJE CVATOVA, GRANČICA I TRULEŽ PLODOVA JABUČASTOG VOĆA

Monilia fructigena – simptomi i suzbijanje

Sušenje cvatova i grančica i trulež plodova jabučastog voća (latinski *Monilia fructigena*) je jedan od najštetniji patogen jabučastog voća. *Monilia fructigena* je rasprostranjena najvećma u Evropi, a ima je i u severnoj Africi. U našem regionu bolest pričinjava velike štete, naročito u ekstenzivnim voćnjacima. Može smanjit prinos i do 70%. Osim u voćnjacima, ova gljiva se pojavljuje i u skladištima. Najčešće napada plodove, mada napada i cvatove i listove. Plodovi se mogu zarazit već u fazi zamećanja, al i tokom berbe. Mladi plodovi nekrotiraju i otpadaju. Kod stariji plodova, infekcija može da se obavlja i kroz oštećenja od grada el insekata, ko i kroz mehanička oštećenja nastala iz drugi razloga. Ova gljivica se javlja na plodovima jabuke tokom vegetacije. Vrlo brzo se širi pa plodovi naglo propadaju. U skladištima se može javit na dva načina. U prisustvu svetla javlja se tzv. tipični tip smeđe truleži, koja se ispoljava sa karakterističnim grupicama konidija ili tzv. jastučićima, koji se javljaje u koncentričnim krugovima na površini zaraženi plodova, el se u odsustvu svetla javlja tzv. sterilni tip smeđe truleži. Plod pocrni i truli brez stvaranja karakteristični konidija el jastučića na površini ploda. Smatralo se da je ova vrsta parazit rana i oštećenja. Međutim do infekcije može doć i kroz neoštećeno tkivo, al u takvom slučaju učestvuje veći broj spora nuz povećanu relativnu vlagu el nuz prisustvo kapljica vode. Samo mali broj spora uspije da izazove infekciju pa je broj infekcija uvik

Foto: wikimedia/JyOliipEm0

manji kod neoštećeni plodova nego kod plodova koji su oštećeni. Do zaraze može doć u ladjaci, od zaraženi plodova, naročito pri višim temperaturama. Na kožici ploda jabuke i kruške razvije se smeđa piga ispod koje je tkivo smeđe. Piga se širi zahvatajuć veći dio el cio plod. Na plodu nastaju koncentrično raspoređeni žuto-sivi jastučići.

Napadnuti plodovi koji ostaju na stablu el otpadaju i prizimljuju na zemlji glavni su uzrok zaraze. Napadnute plodove mogu da nasele druge gljive i bakterije. Razvojom ove gljive dolazi do sušenja ploda. Suvi plodovi padaju na zemlju el ostaju zalipjeni za grane. Ova bolest se vrlo agresivno širi, naročito u godinama, u kojima je povećana vlažnost vazduha i zemljišta - magle i jake rose u letnjim mesecima, te veća količina padavina.

Pošto napada sve vrste jabučastog voća, koje je u Srbiji jako rasprostranjeno, u vidu intenzivni za-

sada ti vrsta voćaka, al i na okućnicama, te u vidu ekstenzivni voćnjaka za lokalno tržište el upotribu zimnice, bitno je pristupit ozbiljno prema zaštiti zasada i stabala od ovog patogena.

Mehaničke i hemijske mere zaštite

U suzbijanju ovog patogena značajne su mehaničke mere koje se odnose na sakupljanje i uništavanje zaraženi plodova, zakopavanjem el dubokim zaoravanjem. Suve plodove s grana treba sakupit i uništiti. Nakon rizidbe se sve sasušene grane bi tribalo spaliti.

Značajna je i hemijska zaštita voćaka koja počinje zimskim prskanjem fungicidima na bazi bakra (bakar-oksiklorid, bakar-hidroksid itd.). Kasnije u toku vegetacije u poslednjim tretmanima, primenit slideće aktivne materije: ciprodinil fungicid Chorus 75 WG- karenca 28 dana, trifloksistrobin fungicid Zato WG - karenca 14 dana, kap-

tan fungicid Captan WP 50, Merpan WP - karenca 21 dan, tiofanat metil fungicid Galofungin - karenca 14 dana, fungicid Flint Plus WG koji je kombinacija dve aktivne materije trifloksistrobin i kaptan sa karencom 35 dana, fungicid Bellis WG koji je kombinacija dve aktivne materije boskalid i piraklostrobin sa karencom 7 dana za jabuku namenjenu dužem čuvanju u ladjaci i 10 dana za jabuku namenjenu za tržište. Fungicid Bellis WG ima dobro delovanje na skladišne bolesti, prija svega na prouzrokovala truleži plodova (*Monilia* spp.) pa je pogodan za primenu tokom zrijanja, odnosno za poslednji tretman prid berbu jabuke koja se bere i skladišti u ladjacama tokom zime. Svaki navedeni fungicid ne treba koristiti više od 2-3 puta u toku sezone. Izuzetak su fungicidi na bazi kaptana koji se u integralnoj proizvodnji mogu koristiti 5 do 6 puta tokom jedne sezone.

**Nikola Ostrogonac dipl.ing
savetodavac PSS Subotica**

JOHN DEERE

Junior Club

Laka registracija na našem veb-sajtu

- ✓ Čitaj vesti iz Junior Kluba direktno u svom domu.
- ✓ Preuzmi svoj poklon za rodendan.
- ✓ Pridruži se zabavi.
- ✓ Za svu decu uzrasta do 12 godina.

Poseti naš veb-sajt, John Deere Junior Club!
Naći ćeš zanimljive informacije, zabavne igre,
novosti i još mnogo toga
iz svih krajeva sveta poljoprivrede!
Ovde možeš i da se registruješ u Klub.

Program obilježavanja nacionalnog praznika Bunjevaca „Dana Dužijance” 2026. godine

25. april
**Blagoslov mladog žita
na Svetog Marka**
salaš Mirka Babičkovića (Mali Palić)
Nacionalni savit bunjevačke
nacionalne manjine, UK „Centar za
kulturu Bunjevaca”

13. jun
Bunjevački dan u Baji
Nacionalni savit bunjevačke
nacionalne manjine, UK „Centar za
kulturu Bunjevaca”, BU „Vereš pal” Baja,
KUDŽ „Bratstvo”, i BKC Subatica

15. jun
**„Pridstavljanje bandaša
i bandašice u Somboru”**
Somborsko lito
UG „Bunjevačko kolo” Sombor

16. jun
Dan maternjeg jezika
Nova čitaonica
Varoške biblioteke Subatica
BEIC „Ambrozije Šarčević”,
Nacionalni savit bunjevačke
nacionalne manjine, UK „Centar
za kulturu Bunjevaca”

24. jun
**Priskakanje vatre na Svetog Ivana
Cvitnjaka**
- 19:30 radionica pletenja vinaca
- 20:00 priskakanje vatre
Sportski centar Mala Bosna
UG „Bunjevačka vila”, Nacionalni savit
bunjevačke nacionalne manjine, UK
„Centar za kulturu Bunjevaca”

26. jun
**Priskakanje vatre
na Svetog Ivana Cvitnjaka**
- 19:30 radionica pletenja vinaca
- 20:00 priskakanje vatre
salaš porodice Lulić na Verušiću
KUD „Aleksandrovo”, Nacionalni savit
bunjevačke nacionalne manjine, UK
„Centar za kulturu Bunjevaca”

od 2. jula do 6. avgusta
**Multimedijalna dičijska likovna
kolonija u tehnici slame**
Bajmak
BKC „Bajmak”

4. jul
Prikaz običaja – Ris
- 8:00 sati
salaš Mirka Babičkovića (Mali Palić)
Nacionalni savit bunjevačke
nacionalne manjine, UK „Centar
za kulturu Bunjevaca”

11. jul
Radionica pletenja vinaca od žita
- 9:00 sati
Subatica, Šandor
KUD „Aleksandrovo” Nacionalni
savit bunjevačke nacionalne
manjine, UK „Centar
za kulturu Bunjevaca”

19. jul
Bunjevačka Dužijanca u Čonoplji
- 10 sati
- Sveta misa u Crkvi Svi Sveti
- Blagoslov i pridaja kruva
Nacionalni savit bunjevačke
nacionalne manjine, UK „Centar za
kulturu Bunjevaca”, KUD „Aleksan-
drovo” i UG „Bunjevačko kolo”

26. jul
Dužionica u Somboru
UG „Bunjevačko kolo” Sombor
- 9:00 Polazak na misu
s „Fijaker placa”
- 10:00 Misa zafalnica
Crkva Prisvetog trojstva
11:00 Veliko bunjevačko kolo
Trg Svetog trojstva
12:00 Pridaja kruva od novog žita
gradonačelniku - Varoška kuća

12. avgust
Radionica pečenja kruva – somuna
- 16:30 sati
Salaš „Kovač”, Mala Bosna
Nacionalni savit bunjevačke
nacionalne manjine, UK „Centar
za kulturu Bunjevaca”

13. avgust
**Izložba najlilpe pečenog kruva –
somuna**
- 19:00 sati
Vestibil u Varoškoj kući u Subatici
Nacionalni savit bunjevačke
nacionalne manjine, UK „Centar
za kulturu Bunjevaca”

15. avgust
Dan Dužijance – Subatica
- 18:00 Misa zafalnica
Crkva Uzvišenja Svetog Križa
- 19:45 Doček zvanica u
Vestibilu Varoške kuće
- 20:00 polazak povorke ispred
„Bunjevačke matice”
- 20:15 Polaganje vinca
na bistu Blaška Rajića
- 20:30 Koncert (Trg slobode)
- 22:30 Bandašicino kolo

22. avgust
Dužijanca u Kačmaru
BKU „Neven” Kačmar,
BKC Subatica, Nacionalni savit
bunjevačke nacionalne manjine

Septembar
Slikarska kolonija na Paliću
UG „Bunjevačka matiča”

BUNJEVAČKI
EDUKATIVNI I
ISTRAŽIVAČKI
CENTAR
AMBROZIJE ŠARČEVIĆ
SUBOTICA